

HALASSY BÉLA

HÁROMFÉLE
VÉGSŐ
EMBERI SORS

ÜDVÖSSÉG, ELMÚLÁS, KÁRHOZAT

HÁROMFÉLE VÉGSŐ EMBERI SORS

az információ-elemző szemével

DR. HALASSY BÉLA

2021.

ISBN 978-615-01-3061-3

Tartalom

ELŐSZÓ.....	4
1. A SZENTÍRÁS OLVASÁSA.....	5
2. ERKÖLCS ÉS TÖRVÉNY.....	9
3. A BŰNRŐL	12
4. A MEGVÁLTÁS.....	18
5. HÁROMFÉLE EMBERI VÉGZET	22
6. A SZENTSÉGEKRŐL.....	26
7. OKKULTIZMUS ÉS ANTISZENTSÉG	35
8. A SZERZETESEKRŐL.....	40

ELŐSZÓ

Az emberek igen eltérő módokon gondolkoznak a végső sorsukról. Én a keresztény tanítás alapján úgy tartom, hogy vannak, akiknek a földi élete az öröklétben folytatódik: egyesekre üdvösség, másokra kárhozat vár. Viszont a konzervatív felfogással szemben azt se zárom ki, hogy vannak, akiknek a földi halál a teljes megsemmisülést jelenti.

A keresztény felfogás központjában a **megváltás** áll, amely meghatározza a végső emberi sorsot. Ennek a megvilágítására azért van szükség, mert az evolúció miatt a bibliai képeken alapuló szemlélet tarthatatlanná vált és új megközelítésre van szükség. A hagyományos gondolatmenet szerint:

Ádám vétkezett az Úr ellen > bűnét az emberek örökölték > ezért Isten megharagudott ránk > ki kellett Őt engesztelni > a megváltás Jézus Krisztus kereszthalála által történt.

Ez a logika idejét múlta. Egyrészt Ádám nem létezett, tehát az emberek nem általánosan bűnösök, másrészt Isten sohasem haragudott ránk. Ebből adódóan a megváltás szükségessége is más módon merül fel.

Ennek az elmélkedésnek az alapvető mondanivalója a következő:

Megváltásra nem azért van szükség, mert az ember elfordult az Istentől, hanem azért, mert nem eléggé fordul Isten felé.

Céлом érdekében meg fogom vizsgálni, hogy mit mond erről ténylegesen a *Szentírás* és mi az, amit adott okok miatt csak beleképzelünk. Az öröklétünk minőségét (üdvösség vagy kárhozat) meghatározó *bűn* fogalmához az *erkölcs és törvény* kettősén át fogok eljutni.

Ezek adnak alapot a *megváltás* és a háromféle *emberi végzet* elemzésére.

A megváltást leghatásosabban a kegyelmek segítik elő, amiknek a legfőbb forrásai a *szentségek*. Velük ellentétes hatással jár az *okkultizmus*, amely szélsőséges esetekben kimondott antiszentségbe vált át.

Az elmélkedés a *szerzetesekről* szóló ponttal zárul, ami látszólag nem illik a gondolatsorba. Mivel azonban Isten szolgálata, a róla való elmélkedés, a felebarátokkal való törődés – a tanítás, a gyógyítás, a karitativ tevékenység – mindegyike a kegyelmekkel kapcsolatos, mégis ide kapcsolódik. A témát az őket érő rendszeres támadások és a félreértések miatt sem hagyhattam el.

A gondolatmenetben nincsenek a megszokott keresztény nézeteket sértő újdonságok, de a szemléletmód erősen eltér a szokványostól. Remélem, hogy ez nem okoz gondot a szemléleti megújulásra kész és képes olvasónak.

HáBé

1. A SZENTÍRÁS OLVASÁSA

Az úgymond hitetlen embereknek sajnos nincsenek olyan egyértelmű és általánosan elfogadott forrásaik, amelyek az ateista hit és erkölcs lényegét összefoglalnák. Velük szemben a hívő emberek előnye, hogy ők rendelkeznek ilyen alapművekkel.

Minden vallásnak vannak nagy tisztelettel övezett szent könyvei, amelyek eligazítást adnak az adott felekezethez tartozó hívőknek. Ámbár ezen művek mindegyikére megértéssel tekintek, ennek a fejezetnek csak a keresztény Szentírás lesz a tárgya.

Jóllehet a Szentírás és a biblia elvileg szinonimák, az előbbit nagybetűsen írom és a tartalomra vonatkoztatom, míg az utóbbi kisbetűs és a könyvet mint írásművet jelöli. A Szentírás egyetlen lényeg, aminek például a Károli-féle biblia egy megjelenítése.

Talán a hitetleneknek sem árt egy kicsit megismerkedniük a Szentírással, amely minden jószándékú ember hasznára válhat. Olvasása több alapvető kérdést vet fel, és az alábbiakban azokra keresem a válaszokat.

1.1 MIÉRT FONTOS?

Csak a tájékozatlanok kedvéért említem, hogy a keresztény Szentírás két nagy részből áll: a zsidó vallást összefoglaló Ószövetségből és a Krisztus tanításait megörökítő Újszövetségből. Az utóbbi egyes részeit görögösen evangéliumnak hívjuk, ami magyarul örömhírt jelent és ez a név részben meg is magyarázza a feltett kérdést.

A keresztény ember nincs egyedül a világban. Életét a hit, remény és szeretet hármasa vezérli. A hitet Istentől kapja részben személyesen, részben az isteni **kinyilatkoztatás** által, amit az **evangéliumból** ismerhet meg. Az örömhír adja a reményét és az készteti arra, hogy viszonzozza Isten szeretetét és azt továbbadja, közvetítse embertársai felé.

Az Írás – ez a Szentírás rövidítése – mást ad a már hívőnek és a még nem hívőnek. Az előbbinek azért kell olvasnia, hogy felfedezze az új és újabb kincseit, hitének az addig rejtett finomságait.

Azonban a még nem hívő is gazdagodhat a tanulmányozása által. Sokan a Szentírás olvasásával találtak Istenre. Mások ugyan nem váltak hívővé, de erkölcsi életük gazdagodott és már nem elutasítással, hanem megértéssel fogadták hívő embertársaikat, ami önmagában is nagyszerű eredmény.

1.2 HOGYAN OLVASSUK?

Nagy titkot árulok el az Olvasónak: úgy 12-14 évesen pap akartam lenni. A szentmisét fejből végig tudtam mondani, amit – mivel ott templomba sem engedtek ki – később a katonaságnál vasárnaponként reggel csendben meg is tettem K. J. bajtársam lelkes asszisztálása mellett.

Csak hát nagyon is vonzottak a leányzók, meg az a bizonyos meghívás is elmaradt. Így sokak bánatára rendszerelemző és adatbázisszakértő lettem.

Ifjúkoromban még dölyfösen azt hittem, hogy meg tudok téríteni valakit. Erről már régen letettem. Akkoriban viszont kölcsönadtam a bibliámat egy ateista barátomnak. Keveset értett belőle; viszont felhívta a figyelmemet XY szovjet szerző kritikájára, ami az Írás állítólagos ellentmondásairól szólt.

A bírálat remek példája annak, hogy **miként NE olvassuk a Szentírást**. Ugyanis a jeles szerző a biblia betűin poénkodott, ahelyett hogy az üzenetére figyelt volna. A tanulság az, hogy a művet csak elfogadóan érdemes kézbe venni, eleve elutasító szándékkal semmiképpen sem.

Azt is meg kell érteni, hogy a Szentírás adott korban és meghatározott környezetben készült és az azokban szokásos sajátos fogalmakat használja.

Például az „ördögtől megszállott” nem valamiféle vallási eltévelyedést jelent, hanem akkoriban így hívták az epilepsziában szenvedőket.

A nyelvek (arám, görög, héber, latin) keveredése is nehezíti a megértést. Pontosan megfelelő kifejezések hiányában a fordítások itt-ott torzításokra vezettek. Ezen túlmenően két aspektusra kell figyelni.

Szó szerint? Az Írás helyenként könnyen érthető és szó szerint értendő, például: „Azt parancsolom nektek, hogy szeressétek egymást!”. Máskor viszont nem lenne célszerű a betűit követni, hanem inkább értelmezni kell, például: „Ha a kezed megbotráncoztat, vágjad le!”.

Vannak szemléltető kifejezései (Isten keze, a sátán mint kígyó stb.), illetve a korának és nyelvének megfelelő fordulatai. Például a 40-es szám sohasem szó szerint veendő, hanem hosszú időtartamot jelent. A zsidók nem negyven évig, hanem hosszú ideig (egy emberöltőig?) bolyongtak a sivatagban.

Gyakran találkozunk az „ez azért történt, hogy beteljesedjék az Írás” fordulattal. Ezen pont a fordítottját kell érteni: azért szerepel az Írásban, mert be kellett teljesülnie. Például a Megváltónak nem azért kell meghalnia, mert meg van írva, hanem azért van megírva, mert a megváltás műve Jézus urunk halálával kellett, hogy végződjön.

A tanulság egyszerű: *A Szentírás befogadásához hasznos lehet a kellő szintű vallási ismeret.* Mivel az ateista barátomnak ilyen irányú háttére nem volt, hiányzott az alapja a biblia üzenetének a befogadására. Nem véletlen, hogy a Szentírásnak különböző változatai vannak a gyerekbibliától kezdve a hétköznapi felnőtt kiadáson át a kritikai verzióig.

Példa vagy tény? Bizonyos korosztályoktól és rétegektől nem várhatunk sokat. Azonban egy átlagos végzettségű és intelligenciájú ember pontosan meg tudja ítélni a bibliában leírt események jellegét. Talán a csodák körül akadhatnak gondjai; velük kapcsolatban azt javaslom, hogy megtörtént, bár szokatlan tényekként értelmezzék őket.

Szét kell választanunk, ami a Szentírásban a hitre és ami a tudományra tartozik. Erre nem mindenki képes. Sőt, még a teológusok is ragaszkodnak a régi világkép egyes elemeihez félve attól, hogy a természeti világra vonatkozó újabb ismeretek megintják az emberek hitét.

Ez a ragaszkodás néha furcsa helyzeteket szül. Régen úgy tartották, hogy Isten az élőlényeket az akkor ismert fajaik szerint teremtette és ez alapján **tagadták az evolúciót.**

Kedvelt férfiszínészem, Spencer Tracy nagyot alakított az „Aki szelet vet” c. filmben. Adott egy tanár, aki a nebulókkal megismerteti a fejlődéstudományt és ezért megvádolják a hit meggyalázásával. Az ügyvéd (Tracy) végül felmenteti bizonyítva, hogy az evolúció nem mond ellent a Bibliának.

Ha Isten a mai fajok szerint teremtette az élőlényeket, akkor több Ádám kellett volna, hogy létezzen, hiszen az emberek nem egyetlen fajba tartoztak! Sém, Kám és Jafet a szemita, hamita és fehér faj képviselőiként az evolúció termékei, hiszen a biblia egy őstől (Ábrahám) vezeti le őket, miközben csak távoli rokonok. Még messzebbre vezető kérdés, hogy honnan valók azok a fajok, akikről az Írás nem is beszél (pl. a kínaiak)?

Nem az Írás tehet arról, hogy képtelen nézeteket is beleértelmeznek, ami-lyen a fajok változatlansága és Noé történetének a fajokhoz való kötése. Noé bárkájának a mérete, a több ezer ismert kutya faj, a növénynevelés csodás eredményei józan belátásra intenek. Evolúció igenis létezik. Miért van DNS a világon, ha nem Isten szánt neki szerepet? Nem az a hitetlen, aki Isten végtelen fantáziáját csodálja, hanem az, aki azt tagadni próbálja.

Régen a **teremtés mechanikus** szemlélete uralkodott: Isten egyszerű útjára indította a világot, ami azóta is változatlanul forog.

A **teremtés dinamikus** szemlélete szerint Isten az örök változás képességével látta el műveit. Vajon melyik igényel dúsabb teremtfantáziát?

Összefoglalóan: A Szentírás célja az örömhír közlése. Mondanivalóját szükségszerűen a születése korára jellemző körülményekbe burkoltan adja elő. Tanpéldákkal él, hogy mindenki érthesse. Ezeket nem szó szerint kell érteni, hanem a burkot le kell hámozni ahhoz, hogy elérjünk magához az üzenethez. Ez nem csökkenti, hanem a gondolkodás által növeli az értékét.

1.3 MIK A VESZÉLYEI?

A reformátorok a biblia forgatására biztatták az embereket, ami nagyon is jó tanács volt, eltekintve attól, hogy abban a korban kevesen tudtak olvasni és csak a kiváltságosak voltak képesek hozzájutni egy nyomtatott könyvhöz.

A „sola scriptae” (egyedül az írások által) jelszó azt sugallta (volna), hogy mindenki **egyházi-papi segítség nélkül** maga értelmezheti az Írás üzenetét. Hamar kiderült azonban, hogy ez komoly veszélyekkel jár.

Kellő teológiai háttér nélkül az egyéni értelmezés súlyosan téves vallási tanokra vezetett a múltban és teszi a jelenben is. Szekták százai születtek botcsinálta, bibliaértelmezgető „próféták” működésének az eredményeként a feketemágiától a szexklubokig terjedő tartományban.

Leszólítanak az utcán, be is csöngetnek hozzád emberkék, kezükben szorongatva a bibliájukat, amely ki tudja milyen fordítás szerinti és adott helyeken be van „slejfnyitva”. Azok a helyek a hamis tanok vezérelvei.

A valódi Szentírást nem kell kimazsolázni: az kereken szép és üdvöztető. Egyébként bárcsak a keresztények lennének olyan buzgó igehirdetők, mint a szektás prédikátorok!

Az önkényes szövegválogatás főleg az Ószövetségre és Szent Pál leveleire vonatkozik, hiszen például Szent János evangéliuma nem éppen az egyszerű elméknek szól és nem mindenütt vág egybe a reformáció tanaival.

A protestáns egyházak hamar rádöbrentek az Írás egyéni értelmezésének a veszélyeire. Kijelölték az arra megfelelő egyházi személyeket és létrehozták a vonatkozó intézményeket, amilyenek például a zsinatok. Vagyis – a pápa kivételével – helyreállították az általuk korábban elvetett **egyházi rendet**.

1.4 SZÓ ÉS TETT

Egy időben egyes reformátorok tagadták az ember szabadakaratát és azt, hogy a tetteivel hozzájárulhat az üdvösségéhez (vö. érdemszerzés). Mi több, némelyek szerint az ember sorsa már a születése pillanatában eldöntetett.

Bár kerülni akarom a vitákat, meg kell jegyeznem, hogy amennyire fontos a biblia forgatása a hitünk erősítése érdekében, annyira lényeges, hogy a tanítást tettekre váltsuk. A hit és a tett harmóniája az élet minden területén fontos. A Szentírás ezt a gondolatot így fogalmazza meg:

***„Nem az jut a mennyek országába, aki azt mondja: Uram, Uram,
hanem az, aki cselekszi Atyám akaratát...”***

2. ERKÖLCS ÉS TÖRVÉNY

2.1 A KÉT LÉNYEG EREDETE ÉS VISZONYA

Talán nincs mindenki tisztában azzal, hogy a törvényt az erkölcs szülte, ami viszont a vallás terméke.

Az emberiség fejlődésének a kezdetén a kisebb-nagyobb emberi csoportok a közösségeik szabályai szerint éltek. Ezeknek a közösségeknek általában két vezetőjük volt: egy világi-hatalmi és egy vallási-szellemi. Nem feladatom az idevágó részletek kifejtése, mert ez nem egy vallástörténeti mű. Azonban mindenki hallott a vallási vezetők szerepéről, akik a családi élet, a termelés, a harc stb. területein a társadalmi életet szabályozták. Gondoljuk csak a sámánoknak a primitív közösségekben betöltött funkciójára.

Ez a kettős felállás a fejlettebb társadalmakban nemcsak megőrződött, hanem meg is szilárdult. Lásd Egyiptomot, ahol a törvényeket félresöpörő Ehnaton látványosan megbukott. Lásd Izraelt, ahol csak törvénytisztelő király őrizhette meg a posztját.

Az európai társadalmakban az erőviszonyok fokozatosan a világi hatalmi ág felé tolódtak el, de a törvényalkotásra mindenütt nagy hatást gyakorolt az uralkodó vallás. Ennek a kurzusnak a francia forradalom vetett véget.

Az egyház és a vallás szétválasztása szekularizálta a törvényalkotást is. Ezzel kvázi egyensúlyos állapot alakult ki a vallási erkölcs és a világi törvény között. A harmóniát csak két jelenség törte meg és töri meg ma is.

Államvallás. Egyes országokban az uralkodó vallás erkölcsi szabályaira épülnek a világi törvények. Ez főleg a moszlim országokra jellemző és azzal a következménnyel jár, hogy a vallási kisebbségeket, ideértve az ateistákat is, a világi törvények segítségével elnyomják.

Szabadosság. Alig esik szó arról, hogy a felvilágosodás gyümölcsei között akadtak rohadtak is, mint például a józan erkölcsi korlátok ledöntése. A mai extraliberalizmus ezt a kurzust a végletekig követi: már nemcsak eltűri az erkölcstelenséget, hanem bizonyos helyzetekben szinte kötelezővé is teszi.

A szélsőségeket kerülő kvázi egyensúlyos állapot sem dicsérhető. Mert kik hozzák a törvényeket? A hatalmon lévők megbízottai, akik nem biztos, hogy erkölcstisztelő honfiak. Ezért ha valaki be is tartja a törvényeket, lehet, hogy közben az erkölcsi parancsokat sérti meg (lásd például abortusz).

2.2 VISZONYLAGOSSÁG

A lelki *szabadság* hívei szerint **az erkölcs abszolút**, mert a szabadság a hívő részére Isten akarata, az ateistának felismert szükségszerűség. Viszont a lelki *szabadosság* hívei azt vallják, hogy **az erkölcs relatív**, csűrhető-csavarható az egyéni felfogás szerint, ami aligha meglepő módon mindig egy hatalmi csoport érdekeire vezethető vissza.

Lásd az amerikai alkotmány 2. kiegészítését. A fegyvergyárosok érdeke a szabad fegyvertartás, aminek az erkölcstelen volta a napnál is világosabb, de elmismásolják.

Az emberek nagy része nemigen törődik azzal, hogy bár vannak kivételek, azért a szabály az úr.

A meggyengült nagypapát megenni nem rossz dolog. Pápuaföldön (tér) akkor is érénynek számított (idő), amikor másutt már bűnnek.

Az emberevés, főleg ha emberöléssel párosul, mindenképpen *erkölcstelen*. Pápuaföldön is az volt, de ott a körülmények miatt nem volt *törvénytelen*.

Ha a mondott szabálytól eltérünk, annak két következménye lesz.

Érdektörvények. A közerkölcsöt a törvények kellene, hogy szabályozzák. Azonban a szabályokat olyan emberek hozzák, akiket a hatalom vezérel és ezért a tiszta erkölcsnek ellentmondó törvények születnek.

A nagypapa életének véget vethetünk, ha nekünk úgy a jó és ráfoghatjuk, hogy ő maga akarta szenvedései megrövidítését. Azonban az aktív eutanázia technikai és erkölcsi szempontból egyaránt gyilkosság. Az abszolút erkölcsnek ellentmondanak a narkotikumokat engedélyező és az aberrált szexuális viszonyokat támogató törvények is.

A mai feje tetejére fordult világ jellemzője, hogy miközben zöld lámpát ad az erkölcstelen jelenségeknek, megtiltja a tiszta erkölcs nyilvános hirdetését.

Önbíráskodás. Ha az X politikus erkölcstelen törvényeket hozhat, akkor miért ne értelmezhetné az Y állampolgár is szabadon az úgymond jogait? Meg kellene végre már érteni, hogy – jellemzően Amerikában – miért veszik annyian kezükbe az „igazságszolgáltatást” a szabadon beszerzett fegyverrel halomra gyilkolva az ártatlan embereket iskolában, plázában, állomáson.

A relatív erkölcs hívei nem számolnak azzal, hogy az életet szabályok nélküli társasjátékká teszik, amelyre a tisztátalan harc jellemző és amelyben mindig az erős, csaló vagy örült győz.

2.3 TISZTA FORRÁSBÓL

A köznapi életben a hit és a vallás fogalmakat felcserélhetően használjuk. Innen adódik, hogy a vallás tanításait **hit-** és erkölcsstannak hívjuk **vallás-** és erkölcsstan helyett. Ez nem szerencsés, mert vallást lehet tanítani, hitet viszont nem, mivel a hit az ember legszemélyesebb belső ügye. A hit Isten személyes ajándéka (lásd az idevágó bibliai részleteket), nem pedig tanuljuk, miközben a vallásunk tanait el kell sajátítanunk.

A **hittan** valamely felekezet vallásával kapcsolatos elméleti és gyakorlati tudnivalók együttese. A vallás mindig egy viselkedési követelményrendszerrel párosul, amit az **erkölcsstan**ból ismerhetünk meg.

A vallás és az erkölcs olyan, mint egy kéznek a két oldala: egymás nélkül nem létezhetnek. Ezért csacsiság, hogy ma az iskolában külön hittant és külön erkölcsstant tanítanak. Bizonyára mind a kettőt rosszul, hacsak nem csempészik át az egyik lényegét a másikba. Maradjunk abban, hogy a régi *hit-* és *erkölcsstan* felfogás jobban integrálta a tudnivalókat, mint a különválasztott *hittan* és *erkölcsstan* párosa.

Példa: Jézus urunk tanítása, hogy szeressük ellenfelünket. Vajon miként fogadja ezt az erkölcsi parancsot a dzsihádra nevelt moszlim?

Az erkölcs szabályai parancsokban és ajánlásokban fogalmazódnak meg. Az előbbire az ószövetségi Tízparancsolat, az utóbbira az újszövetségi Nyolcboldogság a példa. Érdekes összevetni a kettő szellemiségét. A keresztényi erkölcs a követelményeiben szigorúbb, a következményeiben elnézőbb.

Jézus feloldozza bűne alól a házasságtörő asszonyt, akit a zsidók megköveztek volna. Viszont máskor kijelenti, hogy már az is méltó a gyehenna tűzére, aki a társára rosszat mond. (Ez a „Ne ölj!” parancs krisztusi kiterjesztése a testi aspektusról a lelkiére.)

Európa valamikor – még a francia forradalom előtt – keresztény volt, ami nem azt jelentette, hogy úgy is viselkedett, de legalább azt, hogy elismerte a keresztényi erkölcs jogosságát és szükségességét. Mostanára eljutott odáig, hogy azt is megtagadta és már semmilyen nemes erkölcsöt sem követ.

A mai Európa nem keresztény és ennél fogva nem is erkölcsös.

A keresztény erkölcs kidobásával Európa elveszítette egykori identitását és helyette nem talált – bár nem is keresett – hasonlóan egységes, lélekemelő erkölcsi rendszert. „Fehérek közt egy európai”. Már Thomas Mann szavai is értelmüket veszítették: ez a kontinens már nem érdemli meg a nevét.

3. A BŰNRŐL

3.1 A BŰN LÉNYEGE

A bűn fogalma az erkölcsével egyidejű. Mindaddig nem létezett, ameddig nem volt vallás és annak megfelelő erkölcs a földön. Manapság a törvények megszegését is bűnnek nevezik, ami ugyan bevett, de nem teljesen korrekt dolog: helyesebb lenne **törvénysértésnek** nevezni. Például ha valaki nem korrektan adózik, az ugyan rossz, mert törvénysértés, de nem bűn.

Jézus urunk kijelentette, hogy „Adjátok meg a császárnak...”. Azonban adóügyi javaslata nem fogalmazódik meg vallási törvényben, mert nem **közvetlen** erkölcsi kérdés.

Természetesen sok esetben a törvény megsértése egyben bűn is, sőt az ilyen esetekben általában az erkölcs a szigorúbb.

A törvény meglehetősen lazán, sok engedménnyel kezeli a becsületsértést. Például egy közszereplő a médiában szabadon sértegethető az úgymond szólásszabadság jegyében. Az erkölcs szigorúbb. Véneknek tartja a megszólást és még súlyosabb bűnnek a rágalmozást, amikor – szemben az előbbivel – a terjesztett hír nem is igaz.

Egy erkölcsi előírás megszegése három feltétel mellett tekintendő bűnnek.

Szándékosság. Bűnt csak a körülményeinek és a következményeinek a teljes tudatában lehet elkövetni. Ehhez személyes akarat szükségeltetik, ami két kiegészítéssel jár.

A kisgyermeknek szabadakarata még korlátos, ezért ők nem követhetnek el súlyos bűnöket, amint az értelmileg nem beszámítható egyének sem.

Ezzel szemben a saját hibából eredő befolyásoltság (részegség, narkózis) nem csökkenti, hanem éppen hogy növeli a bűn súlyát.

A közlekedési baleseteket is eszerint ítélik meg. A halálos gázolás befolyásoltság esetében súlyos törvénysértés, egyébként enyhébb megítélési kategóriába esik.

Személyesség. A Vízözön előtt majdnem mindenki elfordult Istentől, ám ez az egyének által követett tendenciát jelenti és nem kollektív bűnösséget.

Beneš csehszlovák elnök a világháborút követő dekrétumában kollektívan bűnösnek ítélte a magyarokat, amit minden józan gondolkodó fasisztoid megnyilvánulásnak tart. Senki se követhet el más nevében bűnt és senki se felelős a más bűnéért.

A „fiúk megbűnhődnek az apák bűneiért” és hasonló kitételek nem Isten igazságtalan ítéletére akarnak utalni, hanem arra, hogy a szülő vétke kihat akár a gyermek gondolkodására (lélek), akár az egészségére (test), és ez a hatás fogékonyabbá teheti a rosszra.

Időbeliség. Valamilyen tett csak az elkövetése után minősülhet bűnnek.

Gyönyörű himnuszunkban szerepel a megható sor: „Megbűnhődte már e nép a múltat s jövődőt.” Ez szép, de téves gondolat. A bűnt nem lehet előre megbocsátani, csak az elkövetése után és csak ha megbánták. Előre pedig nem lehet valamit megbánni.

Ez teológiai vonatkozással is jár. A Fiú nem azért jött a földre, hogy az emberek **egyéni** bűneiért engesztelje ki az Atyát, hiszen a halála után elkövetett személyes bűnök még nem is szorultak megbocsátásra.

A világi törvény és az erkölcsi parancs bizonyos pontokon szerencsésen találkozódik egymással, és ilyen esetekben az utóbbi a szigorúbb.

Az idevágó formula szerint vétkezni **gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással** lehet. Mármint a törvény is bünteti pl. a segítségnyújtás elmulasztását, de nem tiltja például a gondolatban elkövetett gyilkosságot.

Az erkölcsi téren következetesebb vallás parancsai azt is bűnnek tartják és joggal, mert a bűn a lelkiületből fakad. Ebből adódik, hogy már az is vétkezik, aki a másét megkívánja (ld. a Tízparancsolat idevágó tételeit).

3.2 A BŰN KÖVETKEZMÉNYE

Innentől fogva már csak az erkölcsi parancsolatok elleni bűnökről lesz szó, azokról is csak keresztényi szemléletben.

A Szentírás közli, hogy **a bűn következménye a halál** (lásd Bölcsesség könyve). Persze nem arra kell gondolni, hogy ha ellopok egy gépkocsit, akkor azonnal meg fogok halni. Hanem arra, hogy ha a lelkem megmarad abban az állapotában, akkor a földi végemet örök halál, azaz kárhozat fogja követni.

Van egy latin közmondás, aminek csak a felét szokták idézni:

Errare humanum est, sed in errore perseverare stultum est. Azaz: tévedni emberi dolog, de a *tévedésben megmaradni butaság*.

Ez áttételesen a bűnre is értelmezhető. Bűnt elkövetni emberi dolog, de a bűnben megmaradni nemcsak butaság, hanem egyenlő a kárhozat tudatos vállalásával is.

Itt egy szokatlan fogalmat kell ismertetnem mielőtt elmondom, hogy miért van rossz az Isten teremtetten, ezért feltétlenül jónak szánt világban.

Megátalkodottságnak azt a magatartást nevezzük, amikor valaki Istent jól ismerve – már amennyire egyáltalán megismerhető –, tehát a jóságát és az emberrel kapcsolatos üdvözítő elképzeléseit elismerve tudatosan súlyos bűnt követ el úgy, hogy azzal szándékosan meg akarja Őt bántani, és ezt a bűnét nem akarja és nem is fogja megbánni.

Sokszor használjuk a „megbántani Istent” kifejezést, ami nem teljesen korrekt, mert Ő szent és sérthetetlen: a bántás nem ér fel hozzá, hanem visszahullik az elkövetőre.

Mármost sokan – még a hívők közül is – nem értik, hogy mitől és miért van rossz a jónak teremtetten világban; még hozzá annak dacára, hogy Isten az embereket életre (értsd: üdvösségre) teremtetten és nem kívánja a halálukat (értsd: a kárhozatukat).

Az angyalok egy része fellázadt Isten ellen, elkövetve a megátalkodottság bűnét. Isten végtelen szeretetének az elutasítását Szentlélek elleni bűnnek is hívják, ami az egyetlen bűn, amire nincs bocsánat. Ezért az ördög becenevet viselő rosszangyalok örökre Istentől távolra – a pokolra – kerültek.

Ez a még mondhatni „földön kívüli” történet nagyon is földi vonzatú. Isten minden szellemi teremtményét megtiszteli a szabad döntés képességével. Az eleve elrendeltséggel és a hasonló illogikus tanokkal szemben lehetőséget ad az arra képes – érett korú és egészséges – embereknek a választásra közte és a végső rossz között. Aki megismeri a bűnt, az a végső halállal is kokettál, ámde mindig rendelkezésére áll a bűnbánat mentőöve; maga dönti el, hogy használja-e vagy sem.

Nyíri T. teológiai professzorral beszélgetve jegyeztem meg, hogy én nem hiszek abban, hogy az ember pokolra kerülhet. Az ördögök igen. No de létezik-e olyan ember, aki ismerve tudatosan megtagadja Őt? A tanár úr hűmmögött valamit a jó szívről, de a végső választ „elnapolta”. Ámbár Jézus urunk sokszor említette a „külső tüzet”, példáiban szerintem inkább a rossz tetteket, semmint az embereket tartotta oda valóknak.

Itt egy kiegészítést kell tennem.

Az utolsó órában a szőlőbe menő munkások példája alapján terjedt el az a teológiai nézet, hogy az ítéletet voltaképpen maga az ember mondja ki saját maga felett az utolsó pillanatában Isten vállalásával vagy elutasításával.

Úgy gondolom, hogy az ilyesmi előfordulhat, de messze nem általánosan. Nem valószínű, hogy aki a Mindenhatóról nem is hallott, vagy nem azonosul vele, a legutolsó pillanatában képes lenne az efféle döntésre. Mondják, hogy a lélek útjai kifürkészhetetlenek, de aki egész életében csak káromkodott, az aligha egy lélekmentő imával-fohással fog távozni az árnyékvilágból...

3.3 AMI NEM IS ERED ÁT

A régi keresztény felfogás szerint minden ember örökölte Ádám bűnét. Újabban ezt az a nézet váltotta fel, hogy az emberiség valamikor kollektívan elfordulva Istentől bűnössé vált. Szerintem egyik gondolat se megalapozott.

A Szentírás nyomán az emberről **régebben** a következő kép terjedt el a hívők köreibben:

Isten az embert a saját képére teremtette. Noha az Írás nem részletezi, hogy ezen mit kell érteni, eleinkben kialakult az a kép, miszerint az **ember a teremtés koronája**: semmilyen más élőlény nem mérhető hozzá és rajta kívül az egész világon nem létezik vele egyenrangú és ennyire tökéletes lény. Noha testileg igen közel áll az állatokhoz, főleg a főemlősökhöz, semmi köze sincs hozzájuk. Az ember mindig is olyan volt, amilyen ma.

Ma már tudjuk, hogy ez a felfogás naiv és tarthatatlan.

Egészen bizonyos, hogy a világegyetemben másutt – bár nem „UFO-közelségben” – léteznek nálunk sokkal tökéletesebb lények is. Ennek implicit, de hatásos bizonyítéka Isten végtelen teremtő fantáziája. Ugyan minek teremtett volna milliárdnyi galaxist, ha azok mindegyike csak holt anyagként létezne? Arról pedig ne is nyissunk vitát, hogy megérdemljük-e azt a bizonyos koronát...

A teremtés történetét két bibliai elbeszélés örökítette meg, amelyek csak nehezen egyeztethetők össze egymással.

Az egyik változat Ádámról és Éváról szól. Arról, hogy engedetlenné váltak Istennel szemben, amiért kiűzettek a Paradicsomból. Az asszonynak attól fogva fájdalommal kell szülnie a gyermekét, a férfinak pedig verítékkal kell végeznie a munkáját.

Megjegyzendő, hogy a „kell” itt sem kényszert, hanem módot jelent. Vagyis a szülés (többszöri) fájdalmas, a munka pedig (sokszor) verejtékes.

A másik verzióban Isten két parancsot adott az embernek: szaporodjatok és hajtsátok uralmatok alá a földet. Ez nem passzol az előbbihez:

A kérdés ugyanis az, hogy ha Ádám és Éva nem „esznek abból a gyümölcsből”, akkor miként szaporodhattak volna és ha nem üzettek volna ki a Paradicsomból, akkor miként hajthatták volna uralmuk alá a földet?

Ne tessék ezen megütközni! Egyszerűen csak arra szeretnék rámutatni, hogy a Paradicsom elbeszélése csak tanpélda, nem pedig szó szerint veendő, ténylegesen megtörtént esemény.

Ádám és Éva Isten iránti engedetlenségét régen **áteredő vagy eredendő bűnnek** hívták. Azt feltételezték, hogy minden ember annak a terhével jön a világra, továbbá a foltot csak a keresztséggel lehet lemosni. Akit tehát nem keresztelnek meg, az bűnben marad és nem üdvözölhet.

Ez meglehetősen kemény következtetés volt.

A modern teológia két okból sem tartja ezt a felfogást. Egyrészt az áteredő **ízé** nem felel meg a bűn fent részletezett kritériumainak, ergo **nem is bűn**. Másrészt az emberi faj többszázezer éves evolúció terméke. Nem Ádám volt az első ember, így tehát **nincs minek és kitől áterednie**.

Ebből adódóan az újszülött tisztán, mindenféle lelki folt nélkül jön a világra, tehát a megkeresztelése sem a bűn lemosása, hanem a kegyelmek megszerzése miatt szükséges. Ez azonban egy igen messzire vezető kérdés, amit itt nem részletezhetek.

A témát az ember erkölcsi természetére vonatkozó kitételekkel zárom.

A régebbi vallási tárgyú írások gyakran azzal riogattak, hogy az ember, Ádám vétkenek az örökségeként, **rosszrahajló természetű**.

Közbevetés: Ha Ádám természete még nem volt az, akkor miként vétkezhetett?

Nem a logikai ellentmondás miatt vetem el ezt a nézetet, hanem azért, mert nem kedvelem az egyoldalúan pesszimista, negatív töltetű felfogást. Szerintem az ember **jórahajló természetű**, de legalábbis van annyi jó, mint rossz vonása. Nem ártana, ha a keresztény tanításban nagyobb hangsúlyt kapna a „pozitív kisugárzás” a szokásos negatív nál.

Már csak azért sem, mert amikor Isten megteremtette az embert, látta, hogy jó és a teremtés után nem történt semmi sem, ami alapján az ellenkezőjét kellene tartanunk.

A régi korok hívő embere másként fogta fel a bűn lényegét, mint a mai és dédunokáink nem fognak egyetérteni a mi hasonló tárgyú szemléletünkkel. Ez nem azt jelenti, hogy a bűnnek a mibenléte változott, hanem azt, hogy egyre többet értünk meg vele kapcsolatban.

Vegyünk csak egy kézenfekvő példát! Szinte nevetséges arra gondolni, hogy a Teremtő bármit is változott ezer évek óta, mégis régen úgy említették, mint a harag és bosszúállás Istenét, ma pedig szerető Atya a neve. Az egész olyan, mintha egy fix pontra tekintenénk, de más-más szögből.

Ezért nem hiszem, hogy nagy baj lenne, ha lelki szextánsunkat nem a haragos bűn, hanem a szelíd gyarlóság látószögéből irányítanánk Isten felé. Talán az alábbi példa szemlélteti, hogy mit akarok mondani.

Ha a hittanórán rendetlenkedtünk, Medvigy tanár úr nem a rosszaságunkat korholta, hanem elmondatta velünk: „Mi jók vagyunk, mi jók vagyunk, mi nagyon jók vagyunk.”

3.4 HOGYAN SZÜLETETT A BŰN?

Ha az áteredő *izé* nem is létezik, akkor felvetődik a kérdés, hogy mikor és hogyan született meg a bűn? Az „igazi” bűnt hagyományosan Ádám fiainak, Ábelnek és Káinnak a történetéhez szokás kötni. Ennek tömör lényege, hogy Káin irigy lett Ábelre, amiért annak áldozatát Isten kedvezőbben fogadta, mint az övét, és ezért haragjában megölte a testvérét.

A történet két szempontból se életszerű. Egyrészt nem valószínű, hogy Ádám szelid botlása után egy generációval fia már a legsúlyosabb bűnt is képes volt elkövetni. Honnan tanult meg gyilkolni? Másrészt a földművelés és az állattenyésztés mint ún. **termelési mód** sok tízezer éves fejlődéssel jött létre. Honnan sajátította el a két fiú a mondott mesterségeket?

Sokkal életközeli magyarázatra van szükségünk.

Remélem, hogy az Olvasó nem veszi zokon az alábbi kis példázatot:

Jézus urunk térde közé fogta a kisgyermeket, megsimogatta a buksiját, majd azt mondta a körülállóknak: „Ha nem leszték ilyenek, nem juthattok a mennyek országába.”

Történetesen az a pici gyermek fél órával korábban kiragadta egyik társa kezéből a lapátkáját és úgy fejbe vágta vele, hogy a szeme felrepedt.

A picur még nem ismerhette a bűnt, rosszalkodása dacára lelke ártatlan volt, ezért állította őt elének Jézus. De miért ösztönözte a teste a rosszaságra?

A válasz sokkal egyszerűbb, mint sokan gondolnák, csak a megértéséhez fel kellene adnunk a bornírt emberi büszkeséget és a bűn régi szemléletét.

Hiába is tagadnák egyesek, az ember az állatok példáján tanult meg élni. A mamut nem hal meg magától: az embernek az élete fenntartásához meg kellett ölnie. Majd amikor a dárda mellérepült és a társat találta el, kiderült, hogy úgy több marad a vadásztársaknak. Nincs értelme tovább boncolgatni a mikort és hogyan: mindenki el tudja képzelni, hogy az ölni tudás és akarás egy tanulási folyamat eredménye.

Az ember a generációk hosszú sora alatt megtanulta, hogy az erőszak hasznos, bár azt senki se közölte vele, hogy az erőszak mikor bűn. Az ember génjében van mindenféle rosszaság csírája. Ha Isten ezzel nem számolt volna, akkor nem adta volna Mózes népének a Tízparancsolatot. Az már más kérdés, hogy meg akart tanítani minket a rossz elkerülésére, de erről majd a következő fejezet szól.

A mondanivalót egyelőre zárjuk le egy megnyugtató gondolatsorral. Ádám nem vétkezhetett minden ember nevében. Káin bűne se öröklődött ránk. Az emberiség nem lehet kollektívan bűnös. Mindent összevéve

egyetlen eredendő hibánk az, hogy – emberből vagyunk.

4. A MEGVÁLTÁS

4.1 MIÉRT VAN SZÜKSÉG RÁ?

Sokszor elgondolkoztam azon, hogy nem okozott-e dilemmát a Jóistennek az ember teremtése. A két nehezen összeegyeztethető aspektus a következő:

Az egyik oldalon Isten szeretetének szüksége volt tárgyra, vagyis miránk, teremtményekre. Viszont a másik oldalon **minden teremtmény rossz, úgy érvetve, hogy tökéletlen**: egy alkotás sem érhet fel az alkotójához. Ez a tökéletlenség az eredendő hibánk. A kérdés pedig az, hogy helyes dolog-e, hogy a tökéletes a lényegével ellentmondó gyarló alkotásokat hozzon létre?

A kérdésre a megváltás adja meg a választ. A megváltás szükségességét és mibenlétét azonban nem könnyű megérteni, már csak azért sem, mert az idevágó régi felfogás maradványai még mindig zavarják a tisztánlátást.

Szent Pál ismert aforizmája szerint egy ember hozta ránk engedetlensége által a halált és egy ember engedelmessége vette le rólunk az átkot és adta vissza számunkra az életet. (Ilyen összefüggésben az élet és a halál mindig a földi lét utáni létformát, köznapián az üdvösséget és a kárhozatot jelentik.)

Mármost a probléma az, hogy ha az első emberpár nem is létezett, tehát nincs eredendő bűn, akkor miért van szükség megváltásra?

Szent Pál szólását nem elvetni kell, hanem helyesen értelmezni. Elvégre ő nem szólhatott az evolúció lépcsőiről, a homo x...ekről. Az ember bizony engedetlen, sőt: minden ember engedetlen (Szűz Máriát kivéve, aki büntől mentesen – azaz szeplőtlenül – született és élt). Mindnyájunkat fenyeget a bűn miatti örökhalál veszélye, tehát mindnyájan megváltásra szorulunk.

Az alapgondolat érhető, csak éppen annak a szokásos felvezetése körül akadnak egynémely gondok.

Mások úgy fogalmazznak, hogy az emberek **elfordultak Istentől** és ez az elfordulás a bűn, ami miatt a **haragvó** Istent ki kell engesztelni.

Én ezt a gondolatot kétszeresen hibásnak tartom. Nemcsak azért, mert Isten sohasem haragszik a gyermekeire, hanem azért is, mert köztük sajnos számosan vannak, akik nem is ismerik Őt. Hogyan fordulhatott el a mennyei Atyától mondjuk egy derék azték harcos?

Szerintem megváltásra azért van szükség, mert **nem eléggé fordulunk Isten felé**, aki pedig **jóságos** Atyaként áhítja a szeretetünket. Egyesek azért nem, mert térítő munkánk nem eléggé eredményes. Mások azért nem, mert a napi gondok és csábítások másfelé fordítják a figyelmüket. Ezért nem csak a bűnös szorul megváltásra: mindenkinek mindennap szüksége van rá.

Ez pedig a megváltás lényegét más fénybe helyezi.

4.2 A MEGVÁLTÓ ÉS SORSA

Volt egy kor, amelyben az emberek a földet „siralomvölgynek” tekintették, nem félték a haláltól, sőt vágytak rá, a kegyetlen halálnemek pedig szinte mindennaposak voltak. Ebben a korban dívtak a megváltásnak az alábbi és hasonló megfogalmazásai:

Isten azért küldte Fiát a földre, hogy szenvedjen és meghaljon bűneinkért a keresztfán, és így halála által kiengesztelve az Atyát megváltson bennünket.

A mai ember ennek olvastán azt gondolhatja, hogy az Atya szadista, a Fiú mazochista, továbbá ferde képzelei támadhatnak „a cél szentesíti az eszközt” erkölcstelen tézisééről. Egyébként ha valaki másokra haragszik, mérget nem a saját fián akarja levezetni és a dolgot semmiképpen se úgy kezdi, hogy a fiút kisdedként az ellenségei közé küldi pályáztatni, mondjuk Bethlehembe...

A fenti és hasonló torz gondolatok semmit se árulnak el a megváltás lényegéről, amit egészen másutt kell keresni.

Aki édesanyaként-édesapaként gyermeket vállal, az ismeri az azzal járó aggodalmakat, meg akarja tanítani a „teremtmenyét” a jóra, meg akarja óvni a rossztól és tudja, hogy mindez nagyrészt a nevelésen múlik. Az is világos a számára, hogy **a nevelés leghatásosabb módja a példaadás.**

Csak éppen a mennyei Atya ne tudná ezt?

Számomra evidens, hogy a teremtés és a megváltás kéz a kézben jár, és amikor az Atya a teremtés mellett döntött, akkor már az is elhatározottat, hogy a Fiúnak el kell jönnie a földre:

Isten el kellett, hogy küldje hozzánk a Fiát példaként.

Természetesen a „kellett” itt nem valamiféle külső kényszert, hanem a végtelen szeretetből fakadó belső ösztönzést jelenti.

A kereszt „botránykő”, ahogy az Írás mondja, de nemcsak a hitetlennek, hanem a hívőnek is. Miért kellett Isten fiának meghalnia és miért pont ilyen rettenetes módon?

Tévedés azt hinni, hogy a Megváltó eljövételének a halál volt a célja.

Jézus küldetését én úgy fogom fel, mint a tűzoltóét. Adott egy égő ház, amelyben emberek vannak, akikre fájdalmas halál vár. Mit tesz? Persze, hogy berohan. Azért teszi, hogy meghaljon? Ugyan már, ki gondolhat ilyen csacsiságot? Rohan, hogy mentse őket a haláltól. A pakliban van, hogy otthagyja a fogát és mégsem tud mindenkit kimenteni. A halála által sokakat megment, de **nem azért tűzoltó, hogy meghaljon, hanem azért, hogy általa mások éljenek.**

A Fiú értünk emberré vált és mindenben hasonlatos lett hozzánk a bűnt kivéve. Ez azt jelenti, hogy valamikor meg is kellett halnia. Mivel pedig isteni minőségében nem maradhatott halott, feltámadása törvényszerű volt.

A halála módja már más kérdés. A szokott **kereszthalált kellett halnia** fordulatban a „kellett” itt sem célt jelent, hanem a *várható* módra utal. Jézus urunkra két ok miatt várt ez a halálnem.

Az egyszerűbb ok az, hogy világi értelemben lázadó volt, márpedig azokat a római világban kereszthalállal büntették. Az összetettebb okot én végül a Jézus Krisztus szupersztár rockoperából értettem meg.

Amikor az utolsó vacsorán Jézus elküldi Júdást, hogy tegye a dolgát, az így replikál: És mi lesz a művedből, ha nem teszem meg? Mi lenne, ha nem árulnálak el...?

Ez egy figyelemreméltó gondolat! Jézust orvul leszúrhatták volna. Mérget tehettek volna a poharába. Nyomok, bonyodalmak, a lázongások veszélye nélkül eltüntethették volna. Azonban úgy kellett meghalnia, hogy felhívja magára az egész – nemcsak az akkori, hanem a későbbi – világ figyelmét. A kereszttje nélkül nem lett volna annyi követője és nem létezne az Egyház.

Zárásként. Azt szoktuk mondani, hogy Isten annyira szerette a világot, hogy Fiát adta érte. Ezt ismételtetjük lélektelenül anélkül, hogy az **annyira** mögötti tartalomra gondolnánk. Annyira, de mennyire...? Ilyenkor mindig eszembe jut egy hasonlat, talán az Olvasó megbocsájtja, ha most is élek vele.

Nagyon szeretem a cinkéket és sok mindent megtennék értük. Vajon annyira, hogy cinkévé változva elmondjam nekik, miként lennének képesek megmenekülni a karvalytól? Megváltanám-e őket tudva, hogy majd a cinkék halálával kell halnom?

Mi a cinke hozzám képest? És mi vagyok én Istenhez képest?

4.3 A MEGVÁLTÁS MÓDJA

Úgy tűnik, hogy a megváltást illetően féloldalasan gondolkodunk, mintha elfeledkeznénk az Írás bizonyos tanításairól és az általuk közölt örömhírről. Mielőtt erre rátérnék, összegezzük azt, amit minden keresztény hívő ismer.

Húsvét. Jézus Krisztus önként vállalta a kereszthalál minden szégyenét és fájdalmát, majd harmadnapra feltámadt. Feltámadása után több ízben testileg is megjelent a tanítványok és mások előtt, de mint tudjuk, teste már ún. szellemi test volt, vagyis más, mint a hétköznapi anyag.

Ezzel bizonyította, hogy a földi halál után is van élet és azzal biztatta az akkori és a mai követőit, hogy rájuk is hasonló örömteli sors vár. „Atyám házában még sok hely van.” – mondta. Ő testvéreinek fogadott bennünket, ezért a szerető Atya a gyermekeiként fog tekinteni ránk.

A Húsvétről olyan sokan és annyi mindent elmondtak, hogy fölöslegesnek tartom, hogy azt a magam gyarló módján tovább ecseteljem. Inkább rátérek arra, amit a megváltás régi felfogásában hiánylok.

Karácsony. A Jópásztorra vonatkozó fordulatot rendre félreértjük.

A Jópásztor az életét adja a juhaiért.

A negatív beállítottságúak itt rögtön arra gondolnak, hogy **meghal** a rá bízott lényekért. Szerintem nem arról van szó. A pozitív gondolkodás szerint az „adja” szó megfelel a „szentelinek” és a mondás helyesen így hangzik:

A Jópásztor az életét szenteli a juhainak. Ebben benne van a szent = teljes fogalom: szenteli, azaz teljességgel odaadja.

Az életét mindenestül odaadja. Aligha szükséges fejtegetni, hogy mekkora és miben áll a különbség.

Elfeledkezünk a Szentírás kitételeiről, amelyek szerint Jézus eljövételével az Ország már itt van köztünk. Megpróbáljuk szétválasztani a két létformát, a földit és a földön túlit, pedig Jézus urunk a kettő egységére tanít. Számos alkalommal kijelentette, hogy eljövételének célja az, hogy elvezessen minket az Atyához (vö. „én vagyok az út”).

Mindezek alapján merem kijelenteni, hogy

***Jézus nem meghalni, hanem értünk élni jött a földre
és már az eljövételével is megváltott minket.***

Nekem tetszik az a megfogalmazás, hogy még a kereszthalált is **vállalta** értünk, mert az világosan mutatja, hogy a halál nem cél volt, hanem eszköz.

A fejezetet legyen szabad egy személyes megjegyzéssel zárnom.

Értelmemmel a **Húsvétot** is tisztellem, szívemet viszont a **Karácsony** tölti be. Az én megváltóm egy csöppnyi ártatlanság a betlehemi bölcsőben.

5. HÁROMFÉLE EMBERI VÉGZET

Vannak, akik nem hisznek a túlvilági létben akár mert ateisták, akár mert vallásuk tagadja annak létezését. A Nirvánában hívők is ide tartoznak, mert a végső megsemmisülést vallják. Nem térek ki külön a reinkarnációra, mert róla másutt kimutattam, hogy filozófiai képtelenség: az embernek egy földi élete és annak egy földi vége van.

A hittanórákon kétféle emberi végzetről tanultunk meglehetősen egyszerű ismereteket. A hívő emberek abban a tudatban élnek, hogy a jó üdvözülni, vagyis a Mennyországba jut, a rossz pedig elkárhozik, azaz a Pokolra kerül.

Ez az elemző elmének túl kevés. Egyrészt azért, mert tisztázatlan marad a jó és a rossz jelentése. Másrészt azért, mert vannak jelenségek, amelyek nem is kategorizálhatók így. Ezért három végső sorsról kellene elgondolkodni.

Végül említenem kell azokat a felfogásokat is, amelyek az emberi végzetet előre meghatározottnak tartják. Az **eleve elrendelés** (predesztináció) nézete szerint az ember sorsa már a születése előtt megpecsételődött, ami ellen semmit se tehet. Ez nem keresztény tan, mert olyan kegyetlen istenfélét feltételez, akinek a világában a teremtmények csak tehetetlen bábok.

5.1 ÜDVÖSSÉG

Az üdvösségnek három kelléke van: az ismeret, a hit és a tett. A három egymásra épül: az ismeretből fakad a hit és az szüli a tettet.

Ismeret. Megválaszolhatatlan teológiai kérdés, hogy üdvözülhet-e az, aki még csak nem is hallott Istenről. A pozitív gondolkodásúak szerint igen, de a döntés a harmadik tényezőn, a tetteken múlik. Ha valaki sok jót cselekedett és nem követett el komoly bűnöket, az elvileg üdvözülhet. Annyi biztos, hogy nem szolgált rá a kárhozatra. Lásd bővebben az 5.3 pontnál.

Hit. A hit Isten ajándéka, amit a kegyelem közvetít felénk, amit először a keresztségben kapunk meg. A kegyelem teszi, hogy a **szabadakarattal** a bűn és az erény között helyesen tudunk választani, illetve a **lelkiismerettel** korrigálni tudjuk a rossz döntéseinket. A hit megtartásához és növeléséhez a biblia olvasása mellett a vallási gyakorlatok is szükségesek.

Régen úgy tartották, hogy aki nem keresztkedett meg, az nem kaphat kegyelmeket és nem is üdvözülhet. Erre nézve is az 5.3 pont ad eligazítást.

Itt kell kitérnem egy sajnálatos elméletieskedő túlkapásra.

Külön hely. A hittanon azt tanultuk, hogy a megkereszteletlen kised a mennyek helyett egy „külön helyre” jut, ahol minden jóban része lesz, „csak” Istent nem láthatja. Ennek azért kell így lennie, mert nem kapta meg a megfelelő kegyelmeket.

Szerintem ez embertelen okoskodás. Az egymást szerető emberek reménye, hogy a túlvilágon találkoznak. Pont az édesanya lenne ettől a reménytől megfosztva? Sohasem ölelheti már magához elvesztett kisedét? Ezt kellene egy keresztény anyának vallania?

Csak halkan teszek fel egy kérdést. Amikor Jézus úr maga elé állított egy gyermeket és azt mondta, hogy az olyanok jutnak a Mennysországba, előtte gondosan kiválasztott a sok közül egy már megkeresztelt picurt? Gondolkodjunk már egy picit!

Tett. A hit semmit se ér tettek nélkül. Nem akarom a Szentírás számos idevágó, a tételt megerősítő passzusát idézni. Főleg Szent Jakab levelét, amit egyes vallási ágazatok semmibe vesznek. Ezért csak az ismert példabeszédre utalok, amely a talentumokról szól. Mondanivalója az, hogy az Írás feldicséri a ténykedést, miközben elítéli a restséget. Az embernek ki kell aknáznia az adottságait, amihez tetteket kell végbevinnie.

Tisztítótűz. Aki nem a kegyelem állapotában hal meg, de mégsem „pokolraival”, annak le kell rónia a megérdemelt büntetését. A középkor embere jobban tartott attól, mint a pokoltól, ahová szerinte csak az Istent végleg megtagadók kerülnek.

A penitenciával volt kapcsolatos a bűcsú is, amiről a tévedések elkerülése miatt kell megjegyezni, hogy egyáltalán nem a **bűnbocsánattal**, hanem a vele járó **elégtétellel** volt kapcsolatos. Mint másutt leírtam, rengeget félreértés övezi.

5.2 KÁRHOZAT

Róla minden fontosat elmondtam a 3.2 pontban. A lényegét egy érdekes felvetés alapján szeretném összefoglalni.

A minap újra meghallgattam a „Jézus Krisztus szupersztár” nekem már 1972-ben is óriási élményt nyújtó alpművet. Megragadóan, döbbenetesen emberi. Ha hiszed, ha nem, a végén megsajnálta Júdást, aki bűnbánatot érzett. Igaz, bocsánatkérés helyett bűnét öngyilkossággal tetézte. Mégis, ha én hajlottam a sajnálatra, akkor vajon mire képes a végtelen Szeretet? A mű is így búcsúzik tőle: „So long Judas!” Viszlát Júdás...

Az ítélet Istené, ámde védőügyvédként ejthetek pár szót Júdásért. Bűne égbekiáltó volt, de egyáltalán nem ritka eset. Ítélete saját maga felett pedig egyféle elégtételként is felfogható. És végül aligha feltételezhető, hogy Júdás az utolsó pillanatában végérvényesen Isten ellen döntött.

5.3 MEGSEMMISÜLÉS

Úgy vélem, hogy vannak emberek, akik a földi életük végén csendben megszűnnek létezni, vagyis se nem üdvösség, se nem kárhozat a végzetük. A végső megsemmisülésnek két oka lehet.

A könnyebben érthető az, hogy **Isten senkit se üdvözít az akarata ellenére**. Tehát például van egy ateista barátunk, aki nem hisz se Istenben, se az öröklétben, nem is akar üdvözülni, de a kárhozatot se érdemli meg. Miért ne lenne az a végzete, amit maga kíván magának?

A nehezebben felfogható indok a bibliai idézethez kapcsolódik, miszerint „sokan vannak a meghívottak, de kevesen a választottak”. Ez rossz hír lenne az üdvösségtörténet szempontjából, mert első olvasatra többen lennének a ki nem választottak (elkárhozottak), mint a kiválasztottak (üdvözültek).

Azonban azokra is gondolnunk kell, akik **nem ismerik Istent**. Ők nem lehetnek meghívottak, mert ahhoz hit szükségeltetik, ami viszont nincs ismeret nélkül. Az Írás a menyegzős példán át tájékoztat az ő sorsukról.

Mivel az ünnepségre a meghívottak (Istent ismerők) nem mentek el, ezért az útszélről hívtak meg (kívülálló) vendégeket és velük megtelt a lakodalmas ház. Rájuk kétféle sors várt az általuk viselt öltözék szerint, ami a tetteiket szimbolizálja.

A lakodalmon részt vehettek azok, akik ruhája méltó volt az alkalomhoz, vagyis a látszólag kívülállók előbb üdvözölhetnek, mint a látszathívők.

Én ilyenkor a keleti vallásúak óriási tömegére gondolok. Ők ugyan nem ismerik a személyes Istent, de közülük nagyon sokan jámbor, „Istennek tetsző” életet folytatnak.

Egy vendéget eltávolítottak, mert nem öltözött az alkalomhoz illően, tehát a kívülállók között akadnak kárhozatra való gonoszok is.

Itt pedig a ruandai zsoldosok jutnak az eszembe, akik tízezzel öldösték az ártatlan gyermekeket és öregeket.

Végeredményben be kell látnunk, hogy a Szentírás minderről tájékoztat. Bizonyos, hogy az üdvösség három kelléke – ismeret, hit, tett – közül a **tett** a meghatározó. Ezt onnan tudjuk, hogy az utolsó ítéletkor, amikor jobbra és balra állítanak majd bennünket, szó sem lesz az ismeretről vagy a hitről. Az fog elhangzani, hogy „**amikor éheztem, ennem adtatok**”. Az ételadás (és a példabeli társai) pedig úgy értendő, mint Isten akaratának a teljesítése.

Azonban a sorsok sora mindig nem teljes. Ugyanis a menyegzőről szóló példabeszéd nem említi azokat, akik még az útkereszteződésektől is távol voltak, ezért nem is lehetett meghívni őket.

Vegyünk egy azték papot, aki tollas istenének ezrével ajánlotta fel véres áldozattal nemcsak az elfogott ellenségeket, hanem a kiválasztott gyermekeket és szüzeket is. Híven végezte a szokások által megkövetelt szolgálatát és talán jó családapa is volt. Rá vajon milyen végső sors várt?

Ez a valaki pontosan tudatában volt annak, hogy embert öl. Ezen még esetleges, bár kevésbé valószínű jótettei sem enyhítenek. Így az üdvösséget nem érdemelte meg, mivel azonban az egyetlen igaz Istent nem ismerte, a kárhozatra sem szolgált rá. Ezért sorsa csakis a nyomtalan elmúlás lehetett.

6. A SZENTSÉGEKRŐL

6.1 TISZTELETTEL SZEMLÉLVE

A szentségekről sokan beszélnek durván, de még többen vannak, akik nem értik a lényegüket. Pedig ha hétköznapiabb szót használunk rá, akkor mindenki – még az Istentől távoliak is – megértően fogadják. Ugyanis a **szent a tökéletes szinonimája**, és minden jóra való és magát valamire tartó ember tökéletességre törekszik.

Természetesen abszolút tökéletes lény csak egy van: az Isten, a Szent. Az ember tudva vagy tudatlanul rá akar hasonlítani, ezért nem árt a fogalmat közelebbről megismerni.

A mindennapi életben a szent fogalmát kétféle értelemben használják.

Vallásos téren. Itt olyan dolgokra alkalmazzuk, amelyek a mindennapin túlmutatva Istennel közelebbről kapcsolatosak. Használatai az alábbiak:

A **szent** teljeset, épet, hibátlan jelent. Eseményre (pl. keresztelő), tárgyra (pl. szentkép) és személyre (lásd a szentek sorát) vonatkoztatható.

A **szentség** olyan jel, állapot vagy cselekmény, amely Jézustól ered (lásd szentgyónás), vagy általa megújított (lásd keresztség).

A **szentelmény** mondhatni „kis szentség”, amely a szentséggel analóg módon lelki hatást közvetít: pl. balázsáldás, búzaszentelés, házszentelés stb.

Profán téren. Pozitív használatában magasztosat, fennköltet jelent. Erre a „szent kötelesség, szent haza” stb. összetételek a példák.

A magyar népmesékben a kerek szó helyettesítette. A kerek a legtökéletesebb alak, átvitt értelemben hiba nélküli jelenség. Lásd kerekerdő, kerekesztendő stb.

Sajnos van negatív idézése is. Például az okkultizmus követői gyakran szentnek titulálják azt, ami valójában pont az ellentettje (lásd antiszenség).

Az ember esendő lény. Életéhez – ha bevallja, ha nem – szüksége van lelki támaszra, amit kegyelemnek nevezünk. A kegyelmeket szentségek közvetítik.

A katolikus vallás hét szentséget ismer, a protestánsok csak egyet. Talán azért, mert nem ismerik el, hogy bizonyos vallási gyakorlatok, események szentségként működve akkor is kegyelmet közvetítenek, ha nem úgy nevezik őket. A keleti vallások követői erről igen sokat tudnának mesélni.

6.2 A HÁZASSÁGRÓL MINT SZENTSÉGRŐL

A házasságot, mint kegyelemközvetítő szentséget alkalmazom példaként. Sokak szerint a katolikusok a „bigottságuk” miatt ódzkodnak a válástól.

Itt álljunk meg egy szóra! Ha valaki egy világi témában foggal-körömmel ragaszkodik a felfogásához, azt **következetességnek** hívják. Ha ugyanezt a vallásával kapcsolatban teszi, akkor az miért **bigottság**? Büszkén jelentem: én az elveimben bigott vagyok.

A másokra nem figyelő önzést ma **önmegvalósításnak** szokás becézni. Sok válásnak egyszerű az oka. Az „esküvő” szó eredeti lényege felejtődőben van; az élet egyik legfontosabb eseménye egy lakodalmi bulivá silányult. Ma amúgy se divat az adott szó megtartása. A „holtomiglan-holtodiglan” addig tart, ameddig az egyik fél a karrierje érdekében fel nem rúgja a kapcsolatot.

A katolikus esküvő olyan eskü, amit két különböző nemű egymást szerető fél Isten és a tanúk előtt egymásnak tesz és „a kettő egy test, egy lélek lesz.”

Rossz filmekben és regényekben fel szokták vetni a kérdést, hogy mire jó a házasság, amikor az élettársi viszony ugyanúgy megteszi és a kettő csak annyiban különbözik egymástól, hogy a házassággal nem kötött feleknek úgymond több a szabadsága.

Aki így gondolkozik, az nem alkalmas a házasságra, aminek a lényegéről fogalma sincs. Az életre érett egyén nem azzal a kikötéssel lép házasságra, hogy szabad maradjon, hanem épp ellenkezőleg: a párjának akarja szentelni az életét, ami ugyebár rengeteg kötöttséggel jár.

A hívő ember számára **a házasság kegyelmeket közvetítő szentség**, ami egészen más, mint az „összecuccolás”. A hívő ember hisz az esküjében, reméli, hogy a szentségi házasság a házastársi viszonyát szüntelenül erősíti és bízik abban, hogy a házastársa iránti szeretetét támogatva a kegyelmek átsegítik a páros élet elkerülhetetlen nehézségein.

6.3 A GYÓNÁSRÓL

Gyónni mindenki szeret, csak éppen *nem ott és nem úgy*. Mármint nem a papnak és nem a gyónatószekben. Ha valaki nem hiszi, hallgassa csak meg két derék pajtás beszélgetését a második pohár bor után!

Főleg fiatalokban olyan dolgokat is elmondunk a barátainknak, amikről a szüleink nem tudhatnak, netán még a gyóntatónk sem.

1963 táján sokat házibuliztam. Még nem tudtam táncolni. Ezért jól esett, ha egy lány azt mondta, hogy nincs kedve lötyögni, „gyere szövegeljünk egyet”. Néha egy ilyen „szövegelés” majdnem olyan tisztító volt, mint egy jó gyónás. És hogy ne felejtsem mindig egy homályos sarokban, ablakfülkében, olyasmiben történt, mint a gyóntatószék.

Amerikában az emberek, mármint a nemkatolikusok, megvetik a gyónást, de nem mulasztják el teljesen, mert helyette analitikushoz járnak. Mármint az **analitikus** sokba kerül, a gyónás csak egy kis alázatba. A lélekgyógyász csak az agyműködés szakértője, a hitről keveset tud és nem foglalkoztatja a páciense tettének az erkölcsi minősége. Az analízis után némileg jobb lehet a közérzetünk, de nem élhetjük át azt a katarzist, amit a gyónást követően. Végül noha a pszicho- valakit is köti a szakmai titoktartás, az alól számos kivétel akad, míg a gyónási titok alól a papot a gyónó halála sem oldozza fel.

A gyónásnak számos előnye van, pedig a legfontosabbról még nem is volt szó. A gyónó – szemben az analitikus paciensevel – nem egy ember előtt tárja fel a gondjait-bajait, hanem **Isten előtt**. Ezért a gyónás Isten felé viszi, ami kegyelmekkel jár és ezért tartják a katolikusok szentségnek. Aki életében akárcsak egyszer is részesült egy jó gyónásban, az tudja, miről beszélek.

Még három dolgot tartok fontosnak megemlíteni.

Önfeloldozás. Egy TV-szereplő azzal dicsekedett, hogy protestánsként nincs szüksége a gyónásra: „A bűneim csak rám és az Istenre tartoznak”. Szegényke mit sem ért a dolgok lényegéből. A bűnbocsánat katarziséhez a következő dolgok szükségeltetnek:

1. Belátás, amire a lelkiismeret vezet. Ez mindenkinek rendelkezésre áll.
2. Alázat, a bűn egyenes beszéddel való bevallása.

Egy idős pap bácsi a gyónás közben rám szólt: „Fiam, mentegetődni, vagy a bűnét elismerni jött ide?” Nagyon rosszul esett – mert igaza volt.

3. Feloldozás. Nem kaphatja meg az, aki nem tanúsít őszinte bánatot és/vagy nem fogadja el az elégtételt.

A Don Matteo filmsorozatot kedvelem, de egy ponton nagyon nem értek egyet a szellemével. Papunk a bűnösnek mindig kedvesen beszél Isten szeretetéről és arról, hogy az Atya máris megbocsátotta a tettét. Ez jóindulatú tévedés, mert az esetek nagy részében az illető még nem tanúsított megbánást.

4. Elégtétel. Ez nemcsak valamilyen lelki feladat lehet. Ha másnak kárt okoztunk a vétünkkel, akkor azt bizony meg is kell térítenünk.

Gyónásmód. Van amikor az embert a lelki kényszer hajtja egy ad-hoc tisztulásra, de jobb, ha egy **lelkiatya** rendszeresen foglalkozik a lelkünkkel.

A piaristáknál felkerestem lelki atyámat, M. Miska bácsit és elbeszélgettünk erről meg arról. Egyszerre csak így szólt: „Most térdelj le szépen oda, feloldozlak.” A dolog szinte olyan volt, mint Ménesi főorvos úr némelyik műtete: mire fájhatott volna, addigra már véget is ért. Észre sem vettem, hogy gyóntam.

Ilyenkor is van szégyenérzet, de nem lelombozó, amit főleg a gyarlóság miatt érzünk, hogy újra-meg-újra elkövetjük ugyanazokat a hibákat.

Gyakoriság. A kívülállók fel szokták vetni, hogy mi haszna a gyónásnak, ha kilépve a gyóntatószékből pár nap, óra vagy perc múlva újra elkövetjük az imént megvallott bűnt. Egy példával adom meg a választ:

Gyerekkorom óta el nem hagynak a bőrbajok. A súlyos Leiner-kórral kezdve, a pikkelysömörön át a „könnyű” ekcéma vegyes kínálatáig. Ha az elsővel nem kezelt volna orvos, meg is haltam volna. A többire is csak tüneti kezelés létezik.

Minek bőrgyógyászhoz menni? A ma felírt kenőcse holnapra már elfogy és amúgy se igazán hat. Szóval ne is alkalmazzam? Egyszer sokáig nem gondoltam a kezemet, aminek következtében a sebei iszonyatosan bedurrantak.

Vagyis ne feledkezzünk el arról, hogy az időszakos gyónás gyógykenőcse a nagyobb bajok megelőzésére is szolgál. Kegyelmet, lelkiületet ad és felvázol a megszokott kísértések talán kicsit sikeresebb átvészelésére.

Már csak egy gondolatra kell kitérnem.

Azokkal szemben, akik könnyen veszik a vétkeiket (lásd önfeloldozás), akadnak olyanok is, akik a kelleténél szigorúbban ítélik meg hibás tetteiket. Néha nagyon nehéz önmaguknak megbocsájtani, de azt mindenképpen meg kell tennünk. Az önmarcangolás is egyféle bűn: az öngyilkosság kisöccse.

6.4 A SZENTÁLDOZÁSRÓL

A katolikus szentáldozás és a protestáns úrvacsora lényege annyira más, hogy mondhatni az jelenti a kétféle keresztény ágazat eltérésének a lényegét. A teológiai különbség annyira mély, hogy azt nem lehet, de nem is akarom itt kifejtetni. Azért nem, mert itt nem az eltérésüket, hanem a rokonságukat tartom fontosabbnak.

Induljunk ki abból, hogy amióta az ember a transzcendens felé fordult, attól fogva érzi úgy, hogy onnan segítségre szorul és ha azt megkapta, azért

hálát illik mondania. A túlnanival való viszonya részben az imaiban fejeződik ki, részben viszont annál többen: az egyensúlyos gondolkodású ember úgy tartja, hogy a kapott dolgokért valamit adnia is illik.

Az egyszerűség kedvéért a továbbiakban csak a személyes Egyistennel való kapcsolatról beszélünk, bár a mondanivaló egy része általánosítható.

Áldozat. Az ima egyik – ha nem a legteljesebb – megnyilvánulási módja az áldozat. Nevét onnan kapta, hogy az ember a javai közül valami értékeset ajánl fel Istennek kérešként vagy köszönetként, valamilyen a számára fontos dologról mond le, vagyis áldozatot hoz.

Az áldozatra mindig jellemző a **megosztás**. Elismerjük, hogy mindenünk Istentől való, de ugyanakkor büszkén valljuk, hogy ahhoz hozzátettük mi is azt, amire képesek vagyunk. Az áldozat tárgyát régen úgy osztották meg, hogy a javát elégették, de a maradékot szétosztották az áldozattevők között.

Motiváció. Jézus eljövetele előtt az áldozat mozgatórugója a **félelem** volt. A tettekhez előzetesen meg kellett nyerni az égi támogatást, utólag pedig ki kellett engesztelni a netán haragvó Istent. A harcoss Isten felfogásból adódott, hogy az áldozat sokszor véres volt úgy, hogy tárgyaként lemészárlandó állat vagy állatok szolgáltak, amiknek a nemes részeit elégették. Azonban mint Melkizedek legfőbbtartóként tartott áldozata mutatja, ez nem volt kötelező.

Az Újszövetséggel megváltozott az istenkép: a bosszúálló Isten képzetét a szerető Atya váltotta fel. Ennek megfelelően természetesen más lett az áldozat motivációja és tárgya is. A félelem helyébe a **szeretet** lépett, a véres áldozatokat pedig felváltotta a kenyér és a bor.

Oltár és asztal. Jóllehet az áldozat az oltárhoz kapcsolódik, itt és most inkább az asztal szerepét szeretném hangsúlyozni.

Az ember életének minden fontos fordulata az étkezés, az asztal kíséri. A gyerek születésekor meghívjuk a barátokat. Az esküvő mit sem ér ebéd vagy vacsora nélkül. A halottat torral búcsúztatjuk el. Az üzletet ebéd mellett intézed, a veszekedést ott rendezed el. A húsvéti ebéd, a szentestei vacsora, életed jeles napjainak a finom fogásai nemcsak az étkezésről szólnak, hanem egyben a számodra fontos emberi kapcsolatok ünnepei is.

Milyen felemelő érzés, hogy Isten maga is részt vesz ezeken a lakomákon!

Magyar nyelv. Nyelvünkben vannak olyan szavak és fordulatok, amelyek másokban nem találhatók meg, nem fejezhetők ki.

Ilyen a **testvér**. A keresztény áldozatra csodálatosan hajazó kifejezés, hiszen Jézus teste és vére, a kenyér és a bor által válunk vele eggyé.

A magyar parasztok némelyike talán még ma is **életnek** hívja a búzát. A földi élethez a kenyér, az örökölethez az örök kenyér szükségeltetik.

Picinyeknek szóló fordulat: **Úgy szeretlek, majd megeszlek**. Amit nagyon szeretünk, azt mindenestül szeretnénk a magunkénak tudni és mikor tehetjük azt? Ha bekapjuk.

Még egy eléggé nehéz tételt kell megmagyaráznom.

Eukarisztia. A szó eredetileg ajándékkal történő hálaadást jelentett. Ma a szentmiseáldozat lényegének a kulcsszava és a megváltással kapcsolatos.

Az emberek minden nap bűnöket követnek el és minden nap támaszra szorúlnak. Ezért az áldozatnak napkelettől-napnyugatig állandónak kell(ene) lennie. Igen ám, de Jézus nem jöhet el hozzánk a maga eredeti valójában minden nap. Ezért találta ki azt a zseniális megoldást, amit szentáldozásnak hívunk. Általa **megújul életének és halálának az áldozata a kenyér és bor színe alatt.**

A **szín** a változatlan esszencia, lényeg változó külső megjelenését jelenti. A modern ember már nem csodálkozik azon, hogy a csipogatóval az ablakon át is ki tudja nyitni az autóját, vagyis az anyag áthatol az anyagon. Ezt azért teheti, mert az anyag *nem egyféle természetű* (vö. részecske és hullám). Ezért hát neki jobban meg kellene értenie azt is, hogy *a test sem egyféle*. Létezik az élő ember *biológiai teste*, de a Szentírásban találkoztunk Jézusnak a feltámadása utáni *szellemi testével* is.

A csodálatos kenyérszaporítás pedig megmutatta, hogy az anyagot Isten úgy formálja, ahogy akarja, ergo a „színeit” is tetszőlegesen változtathatja.

Mindennek a megértéséhez persze sokkal nagyobb elmélyültség lenne szükséges, de nem kívánom az olvasót tovább fárasztani. Már csak azt kell leszögezmem, hogy a szentáldozás és az úrvacsora a mi Urunk személyes jelenléte által a kegyelmek legjelentősebb, legnemesebb forrása.

Tűzbalesetem után hetekig az ágyat nyomtam és így nem mehettem templomba se. Mikroszomám volt, azaz a szájam egy ceruzányira szűkült. A kezemen itt-ott véres fehér kesztyűk díszeltek. Kézbe nem áldozhattam, a számat pedig alig tudtam kinyitni, miközben soha annyira nem vágytam az oltáriszentség vételére. Végül a tapasztalt idős áldoztatónak csak sikerült megoldania a neki sem könnyű feladatot.

Aki ilyen élményben részesült, az tudja, hogy mi a szentségek szentsége.

6.5 A VALLÁSOK EGYENLŐSÉGE

A keresztény emberek ebben a tekintetben nem liberálisak. Magatartásuk a nemkeresztényekkel szemben kettős természetű. Minden embertársukat elfogadják, de ez nem jelenti azt, hogy a felfogásukat tisztelik. Jézus Krisztus nem azt parancsolta hogy eszmei-erkölcsi értékeikre való tekintet nélkül minden világnézetet megbecsüljünk, hanem azt, hogy „menjetek és tegyetek tanítványaimmá minden népet”. A hittérítés a keresztény ember kötelessége.

Az ultraliberálisok a szólásszabadságot csak saját magukra ismerik el, mindenki másnak befognák a száját. A galamblelkű keresztények pedig be is dőlnek ennek, nehogy a nézeteikkel másokat sértsenek. Elfeledkeznek az ígehirdetés „ha alkalmas, ha alkalmatlan” megalkuvásmentes parancsáról.

Az emberek egyenlősége nem jelenti a vallásaik egyenlőségét. Ha valaki úgy tartja, hogy a Baálnak szóló áldozat gyakorlata egyenértékes a szeretet tanával, arra kár is a szót pazarolni. Az ún. primitív vallások (animizmus, fetisizmus, totemizmus stb.) filozófiai-teológiai szempontból értéktelenek.

A többistenhitekre a homomorfizmus jellemző. A görög és a távolkeleti mitikus vallásokban **az istenek az ember képmásai**. Mivel pedig az ember távol áll a tökéletestől, a Szenttől, ezek a vallások az esetleg szimpatikus gyakorlataik dacára (lásd pl. tibeti szerzetesek) sem állhatnak a csúcson.

Világos, hogy filozófiai-teológiai szempontból az egyistenhitek a fentieknél előrébb valók. Ezekben ugyanis létezik az egyetlen tökéletes lény, a Szent. Az egyistenhit nem homomorf, mint az ateisták állítják, mert benne **az ember az Isten képmása**, amit a szent írások mindig ki is emelnek.

A három egyistenhitnek – zsidó, keresztény, iszlám – és ágazataiknak az elsőbbségét nem feladatom mérlegelni. A fentiekkel egybevágóan csak arra akarok rámutatni, hogy

Istenhez a szentségek gyakorlása által juthatunk közelebb.

A végkövetkeztetést ebből már mindenki maga is levonhatja.

6.6 MAI PRÉDIKÁTOROK

Nincs *konkrét* alapom, így jogom se, hogy kétségbe vonjam az amerikai-típusú modern prédikátorok szándékainak tisztességét. Noha azt ugyancsak sokfelől megkérdőjelezzük – lásd az idevágó filmek tucatjait –, nagyon sokan látogatják az általuk tartott – mondjuk így – vallási mutatóványokat, amelyek semmiben se emlékeztetnek egy istentiszteletre.

„Ahol ketten-hárman összegyűlnek az én nevemben...” – mondja az Írás. A kérdés csak az, hogy a stadionos show-kat kinek-minek a nevében rendezik?

Két dolog piszkált az ilyesmikkel kapcsolatban. Az egyik az, hogy miért annyira sikeresek az értelmesnek tűnő fiatalok körében? A másik az, hogy miért nem szólnak ezek a produkciók a hitről akkor se, ha rajtuk ezerszer emlegetik Isten nevét?

A minap rájöttem a „titkok” nyitjára.

Az ilyen beszédekben a szöveg világos, érthető és bár ugyanazt a frázist monotonon ilyen-olyan oldalakról ismételteti, mégis jó szónoklatként hat. A prédikátorok gondosan elkerülik a kellemetlen dolgokat – bűn, szenvedés, lelkiismeret, kárhozat –, vagy elzsongító hangvitellel semlegesítik azokat. Az ilyen beszéd – főleg ebéd előtt – az embert a saját odaadásának a tudatával tölti el anélkül, hogy ezt a feloldódást bármi oda nem illővel elrontanák.

A hallgatóság időnként ugyan megmozdul, hogy elharsogjon (tipikusan) egy zsoltárt, de az egész végeredményben **formailag és tartalmilag üres**: leginkább egy sokszor megismételt TIT-tanfolyamra emlékeztet.

Forma. Gyermekek- és ifjúkoromban ministránsként, aki nem melleseleg egész a *ceremonár* funkcióig vitte, kedveltem a **ceremóniákat**. Ezeket nem nélkülözheti egy Istennek bemutatandó **áldozat**. Persze a jóból is megárt a sok: annyi szent, hogy nem lennék jó görögkatolikus. A lényeg az, hogy az előadói pulpitus és az áldozati oltár között nemcsak a formában, hanem a tartalomban is hatalmas a különbség. Nem esik egy kategóriába az Istenről csak diskuráló és a neki áldozatot bemutató szertartás.

A hókusz-pókusz kifejezés a „Hoc est ... corpus” latin szövegből ered. Állítólag a régi szertartásoktól a latin misenyelv miatt fordultak el. Sajnos a mai magyar miseszöveg se túl korszerű: néha visszaírom a latint. Továbbá mára az is kiderült, hogy nemcsak latinul lehet hókusz-pókuszozni; ezt egyes prédikátorok fényesen bizonyítják.

Tartalom. Jóllehet a tudósítók és a fordítók ezzel sincsenek tisztában, a szentmise és az istentisztelet nem egyenértékesek. Az előbbinek a nevében van, hogy **szent**, ami azt jelenti, hogy kegyelmeket közvetít.

Vannak szertartások, amelyek az Istenre irányuló tartalom és az annak megfelelő fennkölt forma által közelebb visznek minket hozzá. Viszont erősen kétlem, hogy ugyanezt teszi a prédikátori produkció is, amelynél a figyelem középpontjában nem az Isten, hanem a prédikátor áll.

6.7 A SZENTHÁROMSÁG

A hívő ember számára nehezen érthető, a hitetlennek pedig felfoghatatlan a keresztény egyházak tana, miszerint az Isten lényege egy, de ezt a lényeget három személy hordozza. Az **Atya** a kezdet, aki öröktől fogva szüli a **Fiút** úgy, hogy kettejüktől közösen öröktől fogva származik a **Szentlélek**.

A Szentháromság három nehéz kérdést vet fel:

- Mit jelent az, hogy az isteni lényeg megtestesítői személyek?
- Hogyan hordozhatja az egyetlen lényeget egynél több valaki?

- Ha az Atya szüli a Fiút és tőlük származik a Szentlélek, akkor miként lehet mindhárom időben végtelen, hiszen a szülés időbeli folyamat?

A megoldás kulcsa abban van, hogy ezeket a szavakat – személy, szüli stb. – nem a mindennapi jelentésük szerint kell érteni. A szent írások azért használják őket, mert nincs kifejezőbb közismert megfelelőjük.

Személyes Isten. A miénk „élő Isten”, ami két dolgot jelent. Egyrészt nem tárgy vagy érzéketlen szellem, mint a primitív vallásokban. Alapvető vonása a belőle áradó szeretet. És ámbár nem lehet megsérteni és azáltal haragra készíteni, bűneink által megbántjuk és elszomorítjuk, ahogyan a szüleinkkel tesszük. Másrészt Isten állandóan tevékenykedik. Csak a deisták tartják úgy, hogy a teremtés egy egyszeri lezárt aktus volt.

Háromság. Don Camillo három üveg boron magyarázta a Szentháromság lényegét. Ugyanaz a nedű van mindegyikben: a közös isteni lényeg. Három a palackok, a tartalmat hordozó személyek száma. Ja, az egyik palack kisebb? Hát igen fiam, a Szentlélekről kevesebbet tudunk. Számos kifejező hasonlat van arra, hogy az **egy lényeg** egyidejűleg **több hordozóra** is jellemző lehet.

Itt érdemes elgondolkodni azon, hogy teológiailag miért tökéletesebb ez a nehezen érthető hármas, mint az egyszemélyes Isten? A helyes válaszáért elég egyetlen kérdést feltenni magunknak: Hol volt a Szeretet a teremtésig? A szeretetnek fogadó alanyra van szüksége, önmagában nem létezhet...

Szülés. A szülés nem feltétlenül igényel időt. Gondolj csak a sorrentói csodakék tengerrel! Nincsen tenger szín nélkül: a kettő együtt és egyidejűleg létezik. Mégis úgy fogjuk fel, hogy a tenger szüli (öröktől fogva) a színét és nem megfordítva. Örökre egymáshoz tartoznak és ez a kötelék a kettejük természetéből fakad, azaz származik. És vess meg, vagy tarts költőinek: én Sorrentóban **éreztem** is, hogy az a tenger és az a kék elválaszthatatlanul összetartozik, mondhatni szereti egymást.

A végső analógiát informatikusoknak szánom. Az adatbázis három fogalma az egyed (pl. tenger), a tulajdonság (pl. szín) és a kapcsolat (pl. a tenger színe). Funkciójukban különböznek, de összetartoznak és közös a lényegük: mindegyik ismerethordozó.

Természetesen a Szentháromságot, mint a Szent fogalom netovábbját az ember sohasem értheti meg. Viszont nem is helyes olyan titoknak tartani, amit elmélkedéssel sem tudunk megközelíteni. Isten nem rejtőzködni akar előlünk. Jusson eszünkbe a katekizmus legelső üzenete: Miért jöttünk a világra? Azért, hogy Istent megismerjük...

7. OKKULTIZMUS ÉS ANTISZENTSÉG

7.1 AZ OKKULTIZMUS LÉNYEGE

A latin *occultus* szó rejtettet jelent. Az *okkultizmus* a *jelenségek rejtett, az érzéseinken túleső oldalával foglalkozik*. A vallásnak is vannak ilyen elemei, de az eltérés lényeges. A vallás **külső** kinyilatkoztatásra, objektív tanításra épül. Az okkultizmus **belső** szubjektív meglátásokon, vagyis fantazmagórián alapul. Rengeteg számárságot hordanak össze róla.

„Megállapított, hogy az embereken kívül még egyéb intelligenciák is vannak, akik médiumi üléseken halottaknak adják ki magukat” (Révai nagylexikon).

És ezt a sületlenséget a lexikon „tudományos okkultizmus”-nak titulálja, ami persze *contradictio in adiecto*. (A jelző és a jelzett tárgy ellentmondása.) A tudomány eleve kizár mindenféle okkult jelenséget, cselekményt és gondolatot.

A vallástól ódzkodók közül sokan örömmel és lelkesedéssel vetik magukat az okkultizmus világába. Ennek ékes bizonyítéka, hogy jóval többet költenek horoszkópokra, jósokra, kuruzslókra, mágiákra, médiumokra, mint egyházi adakozásra, hogy az idevágó filmförtelmek költségeiről ne is beszéljünk.

7.2 MIÉRT FOGLAL LE EGYESEKET?

A vallás értelmét tagadók nem tudnak mit kezdeni azzal a ténnyel, hogy az emberek nagy többsége vonzódik a transzcendenshez. Nincs érvük arra, hogy miért van ez így egy olyan világban, amely szerintük tisztán materiális. Ha valóban az, akkor miért keres az ember valamit, valakit azon kívül?

Egyesek három ok miatt választják az okkultizmust valláspótlékként.

Az első ok a hittel kapcsolatos **tájékozatlanság**. Elképzeléseik zavarosak a túlvilágot, a vele való viszonyt stb. illetően. És persze bőven akadnak, akik ezekre vonatkozó hamis felvilágosításokkal traktálják őket.

A második ok a **kötelmek** elutasítása. A vallás általában olyan erkölcsi rendszerrel jár, amely szigorú normákat ír elő. Ez alól egyesek ki akarnak bújni és az okkultizmusba menekülnek. Közben nem is veszik észre, hogy miközben elutasítják a *pozitív töltetű vallási erkölcsöt*, óhatatlanul egy *okkult negatív kötelmi rendszer* rabjaivá válnak (lásd majd antiszentség).

Egyes tájékozatlanok szerint a vallás a tömegek mákonya. Más lenne a véleményük, ha mondjuk a böjti időszakokban nekik kellene visszatartani magukat.

A vallásos ember *hisz*, az okkultizmus követője viszont *hiszékeny* és az okkultizmus a hiszékenyek mákonya. Elég egy horoszkópvadász magatartását megfigyelni.

A harmadik ok a **csalódás**. Sokan váltanak a vallásról az okkultizmusra, akik úgymond csalódtak Istenben. Például Őt vádolják egy szeretett valaki elvesztéséért és a „sértett” okkult varázslatokkal reméli a megboldogultat visszacsalogatni a földre. Persze előbb-utóbb rá kell jönnie, hogy csöbörből vödörbe került, de ezt sohasem fogja elismerni.

A testüket veszélyeztető extrém sportolókat az **adrenalin** hajtja, bár én nem pazarolnám az ilyenekre a megtisztelő sportoló titulust. A sport ugyanis testet és lelket építő, nem pedig romboló lényeg. A szélsőséges okkultizmus követőinek az adrenalinja az **extázis**, ám ők a lelküket teszik kockára. Erre ma igen alkalmasak a körülmények, mivel terjedőben van a szabadosság, amit sokan összetévesztenek a lelki szabadsággal.

7.3 A MÉDIA TUDATGYENGÍTŐ SZEREPE

A média generálisan erkölcstelen, tisztelet a ritka kivételnek. Miközben az egyik oldalon álszent módon a stresszről papol, a másik oldalon tudatosan és sokféle módon maga kergeti az embereket feszültségbe.

A tévé ultraliberális csatornáin, amelyek az igaz vallásokat kárpálják, még nemrég is látnokok „gyógyították” a hiszékeny betegek bajait extradíjas telefonvonalakon. (Mellesleg egyszer mélni kellene, hogy a sok gyógyszerreklám mennyi betegségnek az okozója.)

A rádióban, tévében mindent zakatoló zörejek kísérnek, amit „zenei aláfestésnek” hazudnak. A tartalommal ide-oda kapkodnak. A tévében és az interneten minden forog, villog, feléd toladik úgy, hogy a számodra valóban fontos dolog elveszik köztük.

A lényeg az, hogy **nem hagynak időt arra, hogy gondolkozz**. Amint bekapcsolod a tévét vagy a netre kattansz, észre sem veszed, hogy már nem is vagy a magad ura, hanem szellemi-lelki marionettként dróton rángatnak. A cél az, hogy a valóságot összekeverd az azon túli jelenségekkel és tényként fogadd el az utóbbiakat is. És amikor végleg összezavartak, akkor már rád lehet tukmálni mindenféle fals erkölcsi, politikai, fogyasztói stb. nézeteket.

A média urai addig jutottak az agymosásban, hogy a fiatalok már csak a durva, horrorisztikus, scfi-fit imitáló, erkölcsi tanulságok nélküli műveket kedvelik és keresik. Ne is tessék tiltakozni! Én csak ismerem a „jólnevelt” saját unokáim elferdült ízlését, amit rémülten és szomorúan kell elviselnem.

Kérdés: Hány gyilkosságot és egyéb bűntettet követnek el a fiatalok a mai véresen durva és kegyetlen fantasztikus filmek és regények főhőseit utánózva? És vajon mennyi írható mondjuk a semmivel se kevésbé izgalmas gyermekkori olvasmányaink rovására?

Annak idején a regnumos atyákat azért hurcolták meg, mert a fiatalságot szépre-jóra tanították: márpedig a gondolkodó és erkölcsös fiatalokból lettek a kommunizmus legképzettebb és legkitartóbb ellenfelei. A világ ezen a téren keveset változott: az értelmes fiatalok minden diktatórikus rendszer ellenzői, ideértve a globalizmust és a liberalizmust is. Ezért törekednek a mai média-diktátorok az agymosás általi semlegesítésükre, sajnos nem kis sikerrel.

Magam is kedvelem a horrort, például a jó öreg Hitchcockot, és nem vetem meg az értelmes sci-fit sem. Nem magukkal a műfajokkal van a baj, hanem a gyatra és erkölcsileg torz utánpótlással. Azt csak halkan merem bevallani, hogy nem tartom sokra Harry Pottert sem. Az izgalom az egyetlen erőnye, amúgy nincs benne félannyi tanulság sem, mint bármelyik Verne regényben.

7.4 DIGITÁLIS SKIZOFRÉNIA

Az informatikával kapcsolatos populáris fogalmakat (adathalászat, felhő mesterséges intelligencia stb.) rendszeresen félrehasználják, de legalábbis nem világítják meg őket kellőképpen. Ilyen kifejezés a „virtuális valóság” is.

A virtuális valóság egy – amúgy meglehetősen régóta ismert, csak régen még nem így hívott – technológia, ami két teljesen eltérő célt szolgál, amiket érdemes és fontos lenne a szakzsargonban is megkülönböztetni.

Pozitív példaként a tervezést kell említenem. Egy készülő épület tervének ilyen-olyan vetületét szétszedhetjük, megforgathatjuk, kivetíthetjük stb. azzal a céllal, hogy behatóan vizsgálhassuk.

Ez a lehetőség a régi CAD/CAM – computer-aided design/manufacturing korszerű utódja. Az elképzelés igen régi, a megvalósítás viszont rengeteget fejlődött.

Ez a virtuális valóság lényegében véve **valós valóság**, amennyiben a tárgya a valós világnak (a régi szakzsargonban: real world) a része. Ilyenkor a virtuális valóság célja a valóságnak a más módon való láttatása.

Negatív példaként a digitális fantáziajátékok szolgálnak. A technológia az előbbivel azonos, de bennük szürreális lények a valós emberek által végbe nem vihető dolgokat művelnek elképesztőnek szánt, de igazából inkább csak nevetségesre fantáziált környezetekben. Természetesen nem kizárt, hogy egy ilyen virtuális valami pozitív élmény is nyújtson, de inkább jellemző, hogy a virtuális valóság nevet az **okkult narkotikum** címre kellene lecserélni.

A digitális ámítás olyan beteges szokássá képes válni, mint a félkarú rabló nyekergetése. Ez igen veszélyes folyamat, mert megrontja a tiszta és logikus gondolkodást, ami olykor kimondott célja.

Régen a meséket elolvastuk, talán még álmodtunk is róluk és bizonyára a főszereplők helyébe képzeljük magunkat, de ezzel kiléptünk a valóson túli világból. A mai mesék legveszélyesebb vonása az összekapcsolás. A fiatalok fejében a kütyüiken látott virtuális dolgok összekeverednek a valósággal, és a többségük fel sem fogja, hogy milyen veszélyekkel jár ez a kurzus.

A fiatalok egyre nagyobb része digitális skizofréniában szenved. Idevágó szomorú statisztikák szerint

a szellemi narkózis több fiatalt öl meg évente, mint a kemény drogok.

Régen a vudu és társai az idősebb korosztályokra hatottak leginkább a műveltséghiányos térségekben. Viszont manapság az okkultizmus a képzett fiatalok körében a legelterjedtebb. Ennek megfelelően náluk a leggyakoribb az öngyilkosság, az álhőst utánzó bűnözés, a mindenféle elmebaj.

No igen. Ha azt hiszed, hogy az „x-embert” utánozni tudod, akkor nem leszel hosszú életű. És el se hinnéd, hogy hányan próbálják meg...

7.5 AZ ANTISZENTSÉG

Az emberek többsége vonzódik a szentségekhez és az azokat közvetítő szertartásokhoz. Ezt általánosan tapasztalhatjuk, de a jelenség főleg a keleti vallásoknál figyelhető meg: a zarándoklat, az áldozattétel ott mindennapos.

Karácsonykor és Húsvétkor nálunk is tömve vannak a templomok olyanokkal is, akik máskor sohasem láthatók ott, mert nem igazán hívők, de a ceremónia csábítja őket.

A vallástól eltávolodott és az eleve az okkultizmusba csöppent emberek elirigyelték az igaz vallásoktól a külsőségeket annyira, hogy szertartásaikhoz a fogalmaikat is kölcsönvették. Jelentésüket persze kiforgatva fecserésznek papról, feketemiséről, áldozatról, sátánimádásról és így tovább, illetve vallási kellékeket – keresztet, ostyát, keresztvizet stb. – használnak a praktikáikhoz.

Közben elfeledkeznek a törvényről, miszerint az önmagával meghasonlott ország nem állhat fenn. Ezért ha egy **szent** dologgal visszaélnék, az elveszíti a lényegét, hatástalan lesz, sőt az ellentettjébe fordulva **antiszentséggé** válik. Már nem közvetít kegyelmeket, a várttal ellentétben már nincs semmi pozitív hatása, hanem épp ellenkezőleg: a lelket mérgezi.

Kisministránsként aggódtam, hogy mi történik a szent ostyával, ha egy gonosz valaki kezébe kerül. Ma már tudom, hogy a szent dolgokat nem lehet megszentelteleníteni. A szentség csak az arra méltók vonatkozásában hatásos. Ezért méltatlanhoz kerülve a beszentelt ostya is elveszíti lényegét és marad mi korábban volt: egy picinyke anyag.

A szentségeket tisztelők nem esnek a globalizmusnak fenyezett üzleti ateizmus csapdáiba. Ezért a sajtócézárok a sajtószabadság hazug örve alatt támadást indítanak minden ellen, ami valós és átvitt értelemben szent. Erre a szentségtörő tévés műsorok és internetes oldalak ezrei a bizonyítékok.

Ennek a kurzusnak a kivédésében komoly gondot jelent, hogy némely hívők vallási műveltsége hiányos, ezért sokan nem tudják megítélni, hogy mi felel meg és mi mond ellent a hitüknek.

Például sokan odaadón olvassák, illetve nézik a „Da Vinci-kód” című fantasztikusnak beállított, igazából hit- és erkölcsromboló művet. Társa akad ezeryi. A Jézusról szóló filmek között igen kevés az erkölcsös és igazmondó, a többségük hitgyalázó és hazug.

A lélekrombolók receptje egyszerű: végy egy tájékozatlan ifjút, jelentsd ki, hogy egy lúzer, ha nem forog gyakran a virtuális valóság berkeiben és nem teszi magáévá az utánzásig az ott található, nem is burkoltan okkult, erkölcstelen, sőt szentségtelen gondolatokat.

Az emberek nem is sejtik, hogy milyen rövid és gyors az út a valóban szenttől az okkultron át az antiszentségig. Ezzel a kijelentéssel válaszoltam is arra a fel nem tett, de sokakat érdeklő kérdésre, hogy egy vallásos ember részt vehet-e okkult szertartásokon vagy eseményekben.

Néhány gyors tesztkérdés segíthet az eligazodásban:

Hihet-e a gondviselésben az, aki a horoszkópot nézegeti? Mit gondol a túlvilági létről az, aki szellemidézésen vesz részt? Lehet-e istenhívő az, aki a mágiához fordul?

Az okkultizmus nem ártalmatlan szórakozás, ezért a vallás kizárja annak minden mozzanatát. Bár a jövő horoszkóppal való firtatása még nem halálos bűn, az okkultizmus szellemi bódulatként hamar szokássá válhat. Márpedig mint tudjuk, a könnyű narkotikum előbb-utóbb keményebbre vezet.

8. A SZERZETESEKRŐL

8.1 MIÉRT KELL BESZÉLNI RÓLA?

Valahányszor az úgymond **szabad szellem** felerősödött, tehát a hitújítás, a felvilágosodás és a mai liberalizmus korában, elsőnek a **katolikus egyház** és annak keretein belül a szerzetesek kerültek a támadások kereszttüzébe. Ez érthető is, mivel következetességük által ezek bizonyultak a szabadosság és az álengedékenység legkeményebb ellenfeleinek.

II. József eltörölte azokat a szerzetesrendeket, amelyeket ő – mint „nagy egyházi és vallási szakértő” – nem tartott hasznosaknak. Ezzel példát adott Rákosinak és az 1945 utáni magyar kommunistáknak.

Se a reformátorok, se II. József nem nyúltak a **görög egyház** rendjeihez, amelyek kolostorai Máramarosban, Szerémben, Erdélyben és a déli részeken elszórva megbújtak a hegyek oltalmában. Az is érdekes, hogy senki se nehezményezi mondjuk az **indiai-nepáli-tibeti boncok** életvitelét, jöllehet éppen azok kolostorai a világtól elvonult elmélkedés mintapéldái.

Egyébként csak a bornírt tagadók nem látják be, hogy a kolostorok voltak a művelődés, a gazdálkodás, a beteggondozás egykori központjai. Bizonyos, hogy hazánkban Szent Istvántól kezdve a szovjet uralomig a szerzetesrendek végezték a mondott területeken a feladatok nagy részét.

Általánosan is ismert, hogy a szerzetesek milyen önfeláldozó munkát végeztek és végeznek Afrikában, Latin Amerikában, Óceániában. Szent Ferencet, Pio atyát és Teréz anyát senkinek se kell bemutatni. A szerzetesek *gyakorlati* érdemeit sokan elismerik. Ezért érthetetlen, hogy a szerzetesség mint olyan ellen miért merülnek fel *elvi* kifogások.

Erre itt nincs értelme kitérni. A szerzeteseket lealacsonyító és kifigurázó Boccaccio-féle művek és mai tévés-internetes szemetek hamis beállításával szemben a szerzetesrendek körüli igazságot fogom itt körüljárni.

8.2 A SZERZETESRENDEK VALÓDI SZEREPE

Női szerzetek. Szent Margit önkéntes alázata vagy Szent Erzsébet önfeláldozása meghatározó példa, de annyiban nem tipikus, hogy nem tükrözi a kolostorba vonultak általános emberi hátterét.

Az értetlenek által sötétnek becsmértelt középkorban sokkal, de sokkal jobban gondoskodtak a csúnya, testi hibás, kiházásítani képtelen, szegény, özvegy stb. nőkről, mint azt ma bárhol is teszik. A kolostorokban élők nagy része nem volt fogadalmas apáca, hanem csak ún. laikus nővér, akinek a méltóságát megőrző fedelet, kenyeret, munkát, társaságot, lelki támaszt stb., röviden: teljes életet adtak.

Mindez persze nem két fillérbe került. A birtokok és adományok a kolostorok nélkülözhetetlen erőforrásai voltak. A reformátorok elvették az apácarendek földjeit, az épületeket is, amivel szó szerint tízezreket fosztottak meg a normális megélhetéstől és az utcára, vagy a halálba küldték őket. Soha nem volt annyi koldus és rosszlány az utcákon, mint a „reformok” idején, mert a reformátorok rájuk nem gondoltak. E tényeknek a tükrében kellene gondolni az egykori és a mai apácákra.

Férfi rendek. Az egy tál lencse története is mutatja, hogy régen mennyire komolyan vették az elsőszülöttséget. Az elsőszülött örökölt szinte mindent, pár ingóságtól eltekintve.

Az európai szokások szerint a nemesi családokban az első fiú maradt a földek birtokosa. A másodikat katonának adták, ami tisztos munkának és jó megélhetésnek számított. A harmadik fiút papi pályára terelték. Persze csak keveseknek jutott zsíros stallum, világi plébánosi, szerzetesi-priori pozíció. A többségből közönséges „barát” lett.

A szegénysorból származók számára a kolostor társadalmi felemelkedést jelentett. Tanulhattak, alkothattak teljes ellátás mellett. A talentumosakat felkarolták és ők komoly karriert futhattak be a jegyzői tiszttől kezdve (vö. Anonymus) a távoli világok felfedezőjéig (vö. Julianus barát).

A szerzetesrendek mindenütt nagy hatást gyakoroltak a világ menetére. Gondoljunk csak a jezsuitákra, akiktől tartottak, de tisztelték is őket: elég Pázmány Péter tudós, hitújító és egyetemalapító nevét említeni.

Személyes kitétel. Életem meghatározó élménye volt, hogy a piarista gimnáziumba járhattam és ott érettségizhettem. Tanáraink mindegyike a saját szakterületén igen kiváló koponya volt, aki pedagógusként is remekelt. Négy éves tanulmányaim során csak egyszer fordult elő, hogy a tanár és diákjai nem pendültek egy húron. Lásd a „Legfelső polc” című életrajzomat.